

Департамент освіти і науки
Київської обласної державної адміністрації
Комунальний навчальний заклад
Київської обласної ради
«Київський обласний інститут післядипломної освіти
педагогічних кадрів»

*ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ
ЗБІРНИК*

6(212)/2018

ЧЕРВЕНЬ

*Рекомендовано науково-методичною радою
Комунального навчального закладу
Київської обласної ради «Київський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних кадрів»
(протокол № 4 від 31.05.2018 року)*

Інформаційно-методичний збірник

Спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Передплатний індекс – 02136

Реєстраційне свідоцтво КІ № 424 від 20.12.1999 р.

Матеріали випуску збірника структуровано за розділами: «Нова українська школа. Підготовка до 2018/2019 навчального року», «Професійний розвиток керівників і педагогічних працівників закладів освіти».

У розділі I «Нова українська школа. Підготовка до 2018/2019 навчального року» уміщено публікацію про розроблення освітніх програм закладів загальної середньої освіти на 2018/2019 навчальний рік; методичні рекомендації щодо викладання основ здоров'я, трудового навчання, креслення та предмета «Технології», курсу «Київщинознавство» у 2018/2019 навчальному році.

У розділі II «Професійний розвиток керівників і педагогічних працівників закладів освіти» представлено статтю, у якій здійснено аналіз кількісних та якісних показників освітнього порталу КНЗ КОР ««Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», а також публікацію про реалізацію наскрізних змістових ліній у процесі вивчення зарубіжної літератури.

© Департамент освіти і науки
Київської обласної державної адміністрації, 2018
© Комунальний навчальний заклад
Київської обласної ради
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних кадрів», 2018

ЗМІСТ

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК 6(212), 2018

ПЕРЕДМОВА.....	4
РОЗДІЛ І. НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА. ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ	6
1.1. <i>Матушевська О.В.</i> Щодо розроблення освітніх програм закладів загальної середньої освіти на 2018/2019 навчальний рік...	6
1.2. <i>Матущенко Т. А.</i> Методичні рекомендації щодо викладання основ здоров'я в умовах модернізації сучасної освіти у 2018/2019 навчальному році.....	15
1.3. <i>Сацюк О. І.</i> Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення трудового навчання, креслення та предмета «Технології» у 2018/2019 навчальному році.....	32
1.4. <i>Гудима В.М.</i> Викладання курсу «Київцинознавство» у 2018/2019 навчальному році.....	52
РОЗДІЛ ІІ. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.....	61
2.1. <i>Винарчук Т.М.</i> Лічильник: для чого він потрібен на сайті?.....	61
2.2. <i>Шушвал Т.В.</i> Реалізація наскрізних змістових ліній у процесі вивчення зарубіжної літератури.....	70

Шановні читачі інформаційно-методичного збірника!

Пропонуємо вашій увазі двісті дванадцятий випуск збірника, над яким працювали редакційна колегія та авторський колектив. Матеріали цього випуску збірника (№ 6/212, 2018) структуровано за розділами:

«Нова українська школа. Підготовка до 2018/2019 навчального року», «Професійний розвиток керівників і педагогічних працівників закладів освіти».

У розділі I **«Нова українська школа. Підготовка до 2018/2019 навчального року»** уміщено *публікації*:

про розроблення освітніх програм закладів загальної середньої освіти на 2018/2019 навчальний рік;

методичні рекомендації:

щодо викладання основ здоров'я в умовах модернізації сучасної освіти у 2018/2019 навчальному році;

щодо викладання курсу «Київщинознавство» у 2018/2019 навчальному році;

інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення трудового навчання, креслення та предмета «Технології» у 2018/2019 навчальному році.

У розділі II **«Професійний розвиток керівників і педагогічних працівників закладів освіти»** представлено публікацію, у якій здійснено аналіз кількісних та якісних показників освітнього порталу КНЗ КОР ««Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», а також статтю про реалізацію наскрізних змістових ліній у процесі вивчення зарубіжної літератури.

Експертизу матеріалів, представлених у розділах збірника, здійснювали:

Бендерець Н.М., в.о. ректора КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат педагогічних наук; **Алексєєва О.І.**, проректор КНЗ КОР ««Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат психологічних наук; **Довгань А.І.**, завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін та технологій КНЗ КОР ««Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат географічних наук, доцент.

Над випуском інформаційно-методичного збірника працювали: **авторський колектив – науково-педагогічні і методичні працівники КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»:**

~ ПЕРЕДМОВА ~

Бендерець Н.М., в.о. ректора КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат педагогічних наук (*передмова*);

Винарчук Т.М., методист відділу моніторингу якості освіти, викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (*2.1.*);

Гудима В.М., методист відділу викладання географії, економіки, краєзнавства, викладач кафедри природничо-математичних дисциплін та технологій КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (*1.4.*);

Матушевська О.В., методист вищої категорії відділу музейної освіти та бібліотечної справи, старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (*передмова, 1.1.*);

Матущенко Т.А., завідувач відділу методики викладання хімії, біології, екології та основ здоров'я, викладач кафедри природничо-математичних дисциплін та технологій КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (*1.2.*);

Сацюк О.І., завідувач відділу методики викладання трудового навчання, викладач кафедри природничо-математичних дисциплін та технологій КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (*1.3.*);

Шушвал Т.В., методист районного методичного кабінету відділу освіти Вишгородської районної державної адміністрації (*2.2.*).

відповідальний редактор, літературний редактор: Матушевська О.В.; комп'ютерне макетування, додрукарська підготовка: Ткач О.Ю., редактор редакційно-видавничого підрозділу КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів».

Бендерець Н.М., в.о. ректора КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат педагогічних наук;

Матушевська О.В., методист відділу музейної освіти та бібліотечної справи, старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

РОЗДІЛ I.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

1.1. Щодо розроблення освітніх програм закладів загальної середньої освіти на 2018/2019 навчальний рік

Матушевська О.В.,

методист вищої категорії відділу музейної освіти та бібліотечної справи, старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Роз'яснення щодо розроблення освітніх програм закладів загальної середньої освіти на 2018/2019 навчальний рік підготовлено на основі положень Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», низки наказів і листів МОН України, які розміщені в інформаційній системі КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» «Нормативно-правове і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу».

У структурі інформаційної системи розміщено **інформаційно-методичні збірники**:

«Методичний порадник: організація та зміст освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році»,

«Методичний вісник» (випуски 4-6),

у яких розміщено відповідні нормативні документи, інформаційні повідомлення щодо загальних і окремих питань розроблення освітніх програм, підготовки до 2018/2019 навчального року.

У випуску № 5 (211), 2018 спеціалізованого педагогічного видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» «**Інформаційно-методичний збірник**» оприлюднено публікацію «Упровадження положень Нової української школи: готуємося до 2018/2019 навчального року», у якій систематизовано нормативні документи, методичні й інформаційні матеріали з питань упровадження положень Нової української школи на етапі підготовки та початку нового 2018/2019 навчального року за такими блоками:

I. Зарахування, відрахування та переведення учнів.

II. Типові освітні та навчальні програми.

III. Нетипові освітні програми.

IV. Нове освітнє середовище.

V. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу Нової

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

української школи.

VI. Формувальне оцінювання.

VII. Лего-конструювання.

VIII. Грифування електронних підручників.

Відповідно до статті 33 Закону України «Про освіту», що набрав чинності 28 вересня 2017 року, статті 15 Закону України «Про загальну середню освіту» (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2442-VI від 06.07.2010; в редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.2017) **освітня програма** – це єдиний комплекс освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом загальної середньої освіти для досягнення учнями визначених відповідним Державним стандартом загальної середньої освіти результатів навчання [1; 2].

Основою для розроблення освітньої програми є Державний стандарт освіти відповідного рівня.

Освітніми компонентами освітньої програми закладу загальної середньої освіти є освітня галузь, навчальний предмет, факультативний курс, курс за вибором, спецкурс, модуль, практика тощо.

Освітня програма має містити перелік освітніх компонентів для вільного вибору здобувачів освіти та їх логічну послідовність:

- загальний обсяг навчального навантаження та очікувані результати навчання здобувачів освіти;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за програмою;
- перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх галузей та/або предметів, дисциплін тощо, логічну послідовність їх вивчення;
- форми організації освітнього процесу;
- опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- інші освітні компоненти (за рішенням закладу загальної середньої освіти) [1; 2].

Освітні програми розробляються закладами освіти, науковими установами, іншими суб'єктами освітньої діяльності та затверджуються відповідно до вищезазначених та спеціальних законів.

У процесі **розроблення освітньої програми закладу освіти** можна використовувати типові або інші освітні програми, що затверджені в установленому законодавством порядку. Зокрема, заклад освіти розробляє освітню програму на основі типових освітніх програм, затверджених наказами МОН України, відображає в ній специфіку організації освітнього процесу в конкретному закладі освіти.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Освітня програма закладу освіти, сформована на основі Типової освітньої програми, не потребує окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти (Державною службою якості освіти). Її схвалює педагогічна рада закладу освіти та затверджує його директор. Окрім освітніх компонентів для вільного вибору учнями, які є обов'язковими, за рішенням закладу вона може містити інші компоненти, зокрема корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами.

Заклади спеціалізованої освіти, освітні об'єднання та заклади освіти, що здійснюють освітню діяльність на різних рівнях освіти, можуть використовувати **наскрізні освітні програми**, які охоплюють різні рівні освіти.

Освітня програма може бути розроблена закладом освіти для одного і для декількох рівнів освіти (наскрізна освітня програма).

На основі освітньої програми заклад освіти складає та затверджує навчальний план, що конкретизує організацію освітнього процесу.

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру певного рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів. Навчальні плани основної і старшої школи передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову. На основі освітньої програми закладу освіти, складається та затверджується навчальний план закладу освіти, що конкретизує організацію освітнього процесу [4].

Таким чином, навчальний план є окремим документом, що визначає перелік освітніх галузей відповідно до Державного стандарту, предметів інваріантної складової, курсів за вибором, факультативних курсів, спецкурсів, що забезпечують варіативну складову навчального плану. Водночас **навчальний план є складовою освітньої програми закладу освіти**, як це відображено в наказах МОН України про типові освітні програми.

Відповідно до типів закладів загальної середньої освіти та особливостей освітнього процесу в Типових освітніх програмах передбачено окремі варіанти навчальних планів.

Подаємо **перелік наказів МОН України, що затверджують типові освітні програми** для закладів загальної середньої освіти,

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

спеціальних закладів загальної середньої освіти, закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти станом на 15.06.2018 (розміщені в інформаційній системі КВНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» «Нормативно-правове і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу»; нижче зазначено ідентифікаційний номер (ID), за яким швидко і зручно можна знайти накази в інформаційній системі:

наказ МОН України №268 від 21.03.2018 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти» (ID – 6760);

наказ МОН України №407 від 20.04.2018 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня» (для 2-4 класів) (ID – 6835);

наказ МОН України №693 від 25.06.2018 «Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти I ступеня для дітей з особливими освітніми потребами»;

наказ МОН України №405 від 20.04.2018 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня» (ID – 6843);

наказ МОН України №627 від 12.06.2018 «Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами» (ID – 6933);

наказ МОН України №408 від 20.04.2018 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (для 10-х класів, Державний стандарт 2011 року);

наказ МОН України №406 від 20.04.2018 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (для 11-х класів, Державний стандарт 2004 року);

наказ МОН України №668 від 21.06.2018 «Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти III ступеня для дітей з особливими освітніми потребами»;

наказ МОН України №570 від 01.06.2018 «Про затвердження типової освітньої програми профільної середньої освіти закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти».

У листі МОН України №1/9-344 від 25.05.2018 «Про завершення експертизи освітніх програм» (ID – 6914) зазначено **нетипові освітні програми**, які можуть використовуватися закладами освіти, що реалізу-

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

ють інноваційну освітню діяльність.

Для ефективного планування та здійснення освітнього процесу з дітьми, які мають особливі освітні потреби, у 2018/2019 навчальному році потрібно використовувати типові освітні програми спеціальних закладів загальної середньої освіти I, II, III ступенів для дітей з особливими освітніми потребами, затверджені наказами МОН України від 25.06.2018 №693, від 12.06.2018 № 627, від 21.06.2018 №668.

Навчальні плани, уміщені у вищезазначених наказах МОН України, реалізуються в повному обсязі:

- у спеціальних закладах загальної середньої освіти,
- у спеціальних класах закладів загальної середньої освіти.

Вони беруться за основу закладами загальної середньої освіти при створенні індивідуального навчального плану для дітей, які навчаються за індивідуальною формою.

В умовах інклюзивного середовища навчання дітей з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до особливостей, що зазначені в індивідуальній програмі розвитку та з використанням індивідуального навчального плану та індивідуальної навчальної програми кожної дитини з особливими освітніми потребами.

Індивідуальний навчальний план розробляється на основі навчального плану закладу освіти, що є складовою типової освітньої програми:

- спеціальних закладів загальної середньої освіти,
- спеціальних класів закладів загальної середньої освіти

з урахуванням рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації або інклюзивно-ресурсного центру, а також особливостей типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, затверджених відповідними наказами МОН України.

Індивідуальний навчальний план визначає перелік предметів, послідовність їх вивчення, кількість годин, що відводяться на вивчення кожного предмета за роками навчання, а також тижневу кількість годин.

Для проведення корекційно-розвиткових занять (предметів) в індивідуальному навчальному плані учня передбачається від 3 до 8 годин на тиждень (кількість годин визначають психолого-медико-педагогічні консультації або інклюзивно-ресурсні центри).

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Такі години не враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження в індивідуальному навчальному плані для дитини з особливими освітніми потребами.

Структура освітньої програми закладу освіти. **Згідно із методологією Тюнінга процес створення освітньої програми поєднує такі етапи:**

1. Перевірка відповідності основним умовам (суспільна потреба, консультації із зацікавленими сторонами, цікавість програми із академічного погляду, чи визначені спільні точки прив'язки, ресурси всередині/зовні закладу освіти).

2. Визначення специфіки або профілю освітньої програми.

3. Опис мети програми та кінцевих результатів навчання.

4. Визначення компетентностей.

5. Розроблення навчального плану.

6. Розроблення модулів і вибір методів викладання.

7. Визначення підходів до навчання та методів оцінювання.

8. Розроблення системи оцінювання якості освітньої програми з метою її удосконалення [3, с. 27].

З метою виконання вимог Державного стандарту навчальні плани закладів освіти повинні містити усі предмети інваріантної складової, передбачені обраним варіантом навчальних планів цієї Типової освітньої програми.

Варіативна складова навчального плану закладу освіти визначається закладами загальної середньої освіти самостійно, враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб учнів, особливості регіону, рівень навчально-методичного та кадрового забезпечення закладу і відображається в навчальних планах закладів освіти.

Варіативна складова навчальних планів використовується на:

I. Підсилення предметів інваріантної складової. У такому разі розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який погоджується директором закладу освіти чи його заступником. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години.

II. Запровадження факультативів, курсів за вибором, що розширюють обрану закладом освіти спеціалізацію, чи світоглядного спрямування (етика, історія релігій та культур, риторика, логіка, рідний

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

край, хореографія, креслення, основи споживчих знань, світ професій тощо).

III. Індивідуальні заняття та консультації [4].

Освітня програма закладу освіти має передбачати досягнення учнями **результатів навчання (компетентностей)**, визначених Державним стандартом.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через: **організацію навчального середовища** (зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання); **окремі предмети; предмети за вибором; роботу в проєктах; позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.**

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Основними формами організації освітнього процесу є різні **типи уроку:**

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-»суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до **наказу МОН України від 20.02.2002 № 128** «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних на-

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

вчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами). Згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при меншій наповненості від нормативної, а також при вивченні інших предметів за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів.

У листі МОН України від 18.05.2018 №1/9-322 надано роз'яснення щодо поділу класів на групи при вивченні різних предметів у ЗНЗ в умовах повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей, можливість яких передбачена Державним стандартом початкової освіти, затвердженим Постановою КМУ № 87 від 21 лютого 2018 року.

На офіційному порталі МОН України розміщено коментар до вищезазначеного листа:

«Поділ класів на групи має здійснюватися незалежно від того, як розподілений між окремими й інтегрованими предметами час, відведений на відповідні освітні галузі».

«Погодинне співвідношення між освітніми галузями за роками навчання та загальну щорічну кількість годин за освітніми галузями встановлює базовий навчальний план початкової освіти. Тож у процесі інтеграції кількість навчальних годин, передбачених на базовим навчальним планом вивчення кожної освітньої галузі, перерозподіляється таким чином, що їх сумарне значення не зменшується. Це відображається в типових освітніх програмах, в освітніх програмах закладів загальної середньої освіти».

У листі МОН України від 18.05.2018 №1/9-322 зазначено, **МОН готує зміни до наказу № 128 від 20.02.2002 року**, щоб унормувати питання розподілу навчальних годин, забезпечити рівні умови для всіх учасників освітнього процесу та закладів освіти, незалежно від того, за якою освітньою програмою вони працюють [3].

Система внутрішнього забезпечення якості поєднує такі компоненти:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

якість проведення навчальних занять;
моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

оновлення методичної бази освітньої діяльності;
контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх поліпшення;

моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;

створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма закладу освіти та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною освітньою програмою, оприлюднюються на **веб-сайті закладу освіти** (у разі його відсутності – на **веб-сайті його засновника**).

Звертаємо вашу увагу на те, що згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 96 **«Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» Положення про загальноосвітній навчальний заклад втрачає чинність з 01 липня 2018 року** (ID – 6885).

Розроблення і прийняття нормативно-правових документів з питань освітньої діяльності активно проводиться Кабінетом Міністрів України, МОН України, іншими міністерствами і відомствами. У випусках 7, 8 / 2018 спеціалізованого педагогічного видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» «Інформаційно-методичний збірник», на освітньому порталі інституту, в інформаційній системі КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» «Нормативно-правове і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу», інформаційно-методичному збірнику «Методичний poradnik: організація та зміст освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році» постійно розміщуватимуться й оновлюватимуться інформаційні та методичні матеріали, нормативні документи з питань підготовки до нового 2018/2019 навчального року.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

ресурс] / Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/651-14>. – Назва з екрана.

2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>. – Назва з екрана.

3. Лист МОН України №1/9-322 від 18.05.2018 «Роз'яснення щодо порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у ЗНЗ в умовах повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://base.kristti.com.ua/?p=6880>. – Назва з екрана.

4. Наказ МОН України №405 від 20.04.2018 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://base.kristti.com.ua/?p=6843>. – Назва з екрана.

5. Розроблення освітніх програм : методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

1.2. Методичні рекомендації щодо викладання основ здоров'я в умовах модернізації сучасної освіти у 2018/2019 навчальному році

Матущенко Т. А.,

завідувач відділу методики викладання хімії, біології, екології та основ здоров'я, викладач кафедри природничо-математичних дисциплін та технологій КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

У 2018/2019 навчальному році вивчення предмета «Основи здоров'я» у **6-9 класах** здійснюватиметься за оновленою навчальною програмою, затвердженою наказом МОН України від 07.06.2017 № 804, яка розміщена на офіційному веб-сайті МОН України (<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programi-5-9-klas2017.html>) та в інформаційній системі КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» «Нормативно-правове і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу» (ID – 4562).

На вивчення предмета «Основи здоров'я» у 5-9 класах в усіх закладах середньої освіти, відповідно до наказу МОН України №405 від 20.04.2018 «Про затвердження типової освітньої програми закладів

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

загальної середньої освіти II ступеня» (ID – 6843) передбачена 1 година на тиждень, 35 год на рік.

Мета, завдання, зміст, результати і, особливо, методи навчання предмета «Основи здоров'я» є засадничими основами для «Соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі», а також Концепції «Нова українська школа».

В оновленій навчальній програмі «Основи здоров'я» зміщуються акценти в меті навчання. У такому разі головним стає учень, який навчається, а не предмет, якому навчають.

Мета інтегрованого предмета: формування і розвиток здоров'язбережувальної компетентності в учнів (необхідності відповідати за своє життя і здоров'я, добробут, безпеку, оволодіння учнями основами здорового способу життя).

Одними із головних завдань навчального предмета є:

- формування у школярів стійких переконань щодо пріоритету здоров'я як основної умови реалізації фізичного, психічного, соціального та духовного потенціалу людини з урахуванням її індивідуальних особливостей;
- виховання у підлітків бережливого, дбайливого та усвідомленого ставлення до власного здоров'я як однієї з найвищих людських цінностей, потреби самопізнання та всебічного самовдосконалення;
- розвиток активної громадянської позиції учнів, спрямованої на збереження життя і зміцнення здоров'я згідно з основними принципами та закономірностями життєдіяльності людини в природному та соціальному середовищах;
- формування в учнів сталої мотиваційної установки на здоровий спосіб життя як провідної умови збереження і зміцнення здоров'я;
- підготовка учнів до збереження життя і зміцнення всіх складових здоров'я;
- навчання учнів методам самозахисту в умовах загрози для життя;
- навчання учнів методам самооцінки і контролю стану і рівня здоров'я протягом усіх років навчання;
- розвиток життєвих навичок учнів, спрямованих на заохочення вести здоровий спосіб життя.
- виховання свідомої особистості школяра як майбутнього громадянина, патріота своєї держави.

Конкретним результатом навчання має бути розвиток життєвих здоров'язбережувальних компетентностей учнів, зокрема, (психосоціальних) навичок учнів, збільшення обсягу знань щодо збереження життя та

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

зміцнення здоров'я, поглиблення навичок та умінь (зокрема уміння приймати рішення, протистояти негативному психологічному впливові, подолання емоцій та стресу тощо).

За своїм призначенням, змістом і методами навчання предмет «Основи здоров'я» *суттєво відмінний від інших предметів.*

Його особливості визначаються необхідністю впливати педагогічними методами на свідомість і поведінку учнів. Ця теза ґрунтується на визнанні того, що якість життя людини, її здоров'я, безпека і благополуччя найбільше залежать від її поведінки та способу життя.

Навчально-виховні впливи слід спрямовувати на формування у дітей позитивних цінностей, знань, ставлень, умінь і навичок, які зменшують ризик виникнення поведінкових проблем і підвищують їхній особистісний потенціал для гармонійного розвитку та життєвого успіху.

Навчальна програма «Основи здоров'я» відповідає на виклики сьогодення, у ній ураховано положення Концепції Нової української школи, яка є основою модернізації змісту загальної середньої освіти та реалізації основних підходів у навчанні: *особистісно-орієнтованого, компетентного, діяльнісного, інтегрованого.*

У навчальній програмі «Основи здоров'я» зменшено обсяг теоретичного матеріалу, відповідно, збільшено кількість практичних робіт та частку занять, які виконують поза межами класу; збільшено кількість уроків, присвячених безпечній поведінці (Інтернет, соціальні мережі, громадські місця, підозрілі предмети, забуті речі тощо).

Змінена **структура програми** орієнтує вчителя на визначальне місце очікуваних результатів **навчально-пізнавальної діяльності учнів** (вимоги щодо рівня їхньої підготовки), визначені Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392). Вони задані в діяльнісній формі і є основою для розроблення матеріалів для оцінювання результатів навчання.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів поділяються на три складники, що відповідають структурі компетентності: **діяльнісний (діяльність/уміння), знаннєвий (знання), ціннісний (ставлення).**

У результативній частині програм зроблено акцент саме на уміннях і ціннісних ставленнях, що формуються в учнів при вивченні кожної теми. Це дозволяє зосередити увагу саме на **діяльнісному** підході.

Знаннєвий складник визначається переліком обов'язкових термінів, якими учень оперуватиме після вивчення кожної теми.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Зміст навчального матеріалу у програмі поєднує дві частини: понятійну і діяльнсну, що представлені вправами для відпрацювання ключових умінь і навичок щодо збереження життя і зміцнення здоров'я.

Виконання цих вправ є обов'язковим елементом навчальних занять відповідної тематики.

Компетентнісний підхід спрямований на реалізацію діяльнісного характеру освіти та орієнтацію навчального процесу на практичний результат, здатність застосовувати знання як у стандартній, так і в новій ситуації.

Інтегрований предмет «Основи здоров'я» передбачає розвиток не лише здоров'язбережувальної компетентності шляхом набуття учнями навичок збереження, зміцнення та відповідального ставлення до особистого здоров'я та здоров'я тих, хто поруч, але й усіх ключових компетентностей, які мають бути сформовані через освіту.

У пояснювальній записці оновленої програми розкрито компетентнісний потенціал навчального предмета «Основи здоров'я», його внесок у формування ключових компетентностей, визначених Концепцією Нової української школи: спілкування державною (і рідною – у разі відмінності) мовами; спілкування іноземними мовами; математична компетентність; інформаційно-цифрова компетентність; основні компетентності у природничих науках і технологіях; уміння вчитися впродовж життя; ініціативність і підприємливість; соціальна (А) та громадянська (Б) компетентності; обізнаність і самовираження у сфері культури; екологічна грамотність і здорове життя.

У кожній темі програми визначено предметний зміст, що розкриває спільні для всіх навчальних предметів **наскрізні змістові лінії**: «Екологічна безпека і сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність», спрямовані на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння з різних предметів у реальних життєвих ситуаціях.

Наскрізні змістові лінії відображають провідні соціально й особистісно значущі ідеї, що послідовно розкриваються у процесі навчання і виховання учнів. Вони в певній мірі корелюють з ключовими компетентностями, опанування яких забезпечує формування ціннісних і світоглядних орієнтацій учня, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Реалізація наскрізних змістових ліній полягає у відповідному трактуванні навчального змісту тем і не передбачає будь-якого його розширення чи поглиблення вивчення. У пояснювальній записці зазначено, на що орієнтувати учнів кожного класу, а в описі змістових ліній показана дотичність кожної з них до формування ключових компетентностей.

Змістова лінія **«Екологічна безпека та сталий розвиток» (Т-1)** спрямована на формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля й розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.

Однією із ключових компетентностей Нової української школи є екологічна грамотність і здорове життя, що передбачає вміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.

Предмет **«Основи здоров'я»** орієнтує учнів на відповідальне ставлення до навколишнього середовища як потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти; сприяє розвитку екологічно доцільного мислення і поведінки як складової формування здорового способу життя; навчає учнів встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між станом природного довкілля і здоров'ям, добробутом та безпекою громади; поглиблює розуміння міжнародного екологічного права, екологічного законодавства України, інформаційного суспільства та сталого розвитку.

Реалізація змістової лінії **«Громадянська відповідальність» (Т-2)** сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства.

Предмет **«Основи здоров'я»** формує громадянську відповідальність за особистий і суспільний добробут, здоров'я і безпеку; повагу до прав людини; сприяє усвідомлення ідей демократичного громадянства як засади досягнення добробуту, поваги до прав людини, розвиває вміння реалізовувати громадянські права та свободи. Зміст курсу **«Основи здоров'я»** дозволяє найбільш повно реалізувати в навчально-виховному процесі концептуальні засади громадянськості при вивченні всіх чотирьох розділів програми предмета: **«Здоров'я людини»**, **«Психічна і духовна складова здоров'я»**, **«Фізична складова здоров'я»**, **«Соціальна складова**

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

здоров'я». Якщо в перших трьох розділах подано окремі елементи громадянськості, то саме зміст розділу «Соціальна складова здоров'я» особливо сприяє формуванню ідей демократії і дотриманню прав людини.

Вивчення тематики, що належить до змістової лінії «**Здоров'я і безпека**» (Т-3) є базовим завданням предмета «Основи здоров'я» і дозволяє сформувати учня як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного члена суспільства, який здатний дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище. Оскільки при викладанні предмета «Основи здоров'я» ця наскрізна тема є провідною вона розкривається на всіх уроках в 5-9 класах.

Змістова лінія «**Підприємливість і фінансова грамотність**» (Т-4) націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння молодим поколінням українців практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо). Предмет «Основи здоров'я» має значний потенціал для формування такої ключової компетентності розвитку особистості, як підприємливість, орієнтує учнів на усвідомлення взаємозв'язку життєвого успіху з усіма складовими здоров'я; ставлення до збереження і зміцнення здоров'я як до ознаки підприємливості. Обов'язковими та вкрай корисними для формування підприємливої компетентності є виконання практичних робіт у вигляді проєктів, зокрема таких як «Проєкт самовиховання» та «Дослідження ринку праці за матеріалами засобів масової інформації».

Невід'ємними складовими усіх наскрізних ліній є *життєві навички, що відпрацьовуються на уроках* предмета «Основи здоров'я» і сприяють соціальному, психічному і духовному здоров'ю. Це навички ефективного спілкування, співчуття, попередження і розв'язання конфліктів, протидії тиску, погрозам, дискримінації, спільної діяльності та співробітництва, самоусвідомлення та самооцінки, самоконтролю, аналізу проблем і прийняття рішень, визначенню життєвих цілей та програм, мотивація успіху та тренування волі тощо (таблиця 1).

Питання екологічної безпеки і сталого розвитку вивчається у розділі «Безпечне довкілля», питання громадянської відповідальності – у розділі «Соціальна безпека», а питання підприємливості – через формування зазначених психосоціальних компетентностей. Лише питання фінансової грамотності представлено окремими прикладами.

РОЗДІЛ I.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Методи навчання. Реформування загальної середньої освіти передбачає модернізацію змісту освіти, що має ґрунтуватися на компетентнісному та особистісно орієнтованому підходах до навчання, а головне – орієнтуватися на здобуття учнями умінь і навичок, необхідних сучасній людині для успішної самореалізації у професійній діяльності, особистому житті, громадській активності.

Просвітницький підхід до вивчення предмета не виправдав сучасних викликів суспільства. Саме компетентнісний та діяльнісний підходи актуальні у контексті вивчення основ здоров'я.

Компетентнісний підхід передбачає використання на уроках основ здоров'я *інтерактивних методів*, які забезпечують: активну участь кожного учня; творчу співпрацю між собою і з учителем; навчання на ситуаціях, наближених до реального життя; сприятливий емоційний клімат у класі; формування відчуття класу як єдиної команди тощо.

Особливого значення набуває формування компетентностей особистості, її здатності до творчого нестандартного мислення, вміння конструктивно вирішувати життєві ситуації, що визначає конкурентоспроможність особистості у сучасних економічних умовах.

Запорукою формування здорової особистості учня є взаєморозуміння, взаємоповага, толерантність, творче співробітництво всіх учасників навчального процесу. Увага вчителя має бути зосереджена на проведенні занять з використанням методів навчання, що ґрунтуються на активній участі всіх учнів: роботи в групах, обговоренні, мозкових штурмах, розробці концептуальних карт, рольових іграх, дискусіях, творчих проєктах, інтерв'ю, аналізі життєвих ситуацій, екскурсіях, моделюванні розв'язання проблеми тощо.

Ефективними на уроках основ здоров'я можуть бути сучасні педагогічні технології, що ґрунтуються на використанні методів інтерактивного навчання, у тому числі й системи завдань і вправ, зорієнтованих на діалогові форми навчальної взаємодії, використання елементів тренінгових форм, проєктної діяльності, ведення індивідуальних і колективних портфоліо.

Учитель здійснює вільний вибір форм організації освітнього процесу, способів навчальної взаємодії, методів, прийомів і засобів реалізації змісту предмета, а також має право *самостійно переносити теми уроків*, відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Таблиця 1.

**Життєві навички, що відпрацьовуються на уроках предмета
«Основи здоров'я»**

	Різновидність навичок	Результати навчальної діяльності
Життєві навички, що сприяють фізичному здоров'ю	Навички раціонального харчування	- дотримання режиму харчування; - уміння складати харчовий раціон з урахуванням реальних можливостей, потреб та користі; - уміння визначати і зберігати високу якість харчових продуктів
	Навички рухової активності	- виконання ранкової зарядки; - регулярні заняття фізичною культурою, руховими іграми, фізичною працею
	Санітарно-гігієнічні навички	- навички особистої гігієни; - уміння виконувати гігієнічні процедури (доглядати за шкірою, зубами, волоссям тощо)
	Режим праці та відпочинку	- уміння чергувати розумову та фізичну активність; - уміння знаходити час для регулярного харчування й повноцінного відпочинку
Життєві навички, що сприяють соціальному здоров'ю	Навички ефективного спілкування	- уміння слухати; - уміння чітко висловлювати свої думки; - уміння виражати свої почуття; - уміння просити про послугу або допомогу; - володіння невербальною засобами спілкування (жести, міміка, інтонація тощо); - уміння адекватно реагувати на критику
	Навички співчуття	- уміння розуміти почуття, потреби і проблеми інших людей; - уміння висловити це розуміння; - уміння зважати на почуття інших людей; - уміння допомагати та підтримувати
	Навички розв'язання конфліктів	- уміння розрізняти конфлікти поглядів і конфлікти інтересів; - уміння толерантно розв'язувати конфлікти поглядів; - уміння розв'язувати конфлікти інтересів за допомогою конструктивних переговорів
	Навички поведінки в умовах тиску, погроз, дискримінації	- уміння уникати небезпечних ситуацій і діяти при загрозі насилля; обстоювати свою позицію та відмовлятися від небажаних пропозицій, зокрема й пов'язаних із залученням до куріння, вживання алкоголю, наркотичних речовин; - уміння розрізняти прояви дискримінації, зокрема щодо людей з особливими потребами, ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД;

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

		- навички впевненої поведінки, зокрема й застережливих дій щодо ВІЛ/СНІДу
	Навички спільної діяльності та співробітництва	- уміння працювати в «команді»; - уміння адекватно оцінювати свої здібності, свій внесок у спільну діяльність; - уміння визнавати внесок інших у спільну роботу
Життєві навички, що сприяють духовному та психічному здоров'ю	Самоусвідомлення та самооцінка	- позитивне ставлення до себе, інших людей, до життєвих перспектив; - уміння реально оцінювати свої здібності та можливості; - адекватна самооцінка; - уміння адекватно сприймати оцінки інших людей
	Навички самоконтролю	- уміння правильно виражати свої почуття; - уміння контролювати прояви гніву, долати тривогу; - уміння переживати невдачі; - уміння раціонально планувати час
	Мотивація успіху та тренування волі	- уміння зосереджуватися на досягненні мети; - розвиток наполегливості та працьовитості; - установка на успіх і віра в себе
	Аналіз проблем і прийняття рішень	- уміння визначати суть проблеми та причини її виникнення; - здатність сформулювати декілька варіантів розв'язання проблеми; - уміння передбачити наслідки кожного з варіантів для себе та інших людей; - уміння оцінювати реальність кожного з варіантів, враховуючи власні можливості та життєві обставини; - здатність вибирати оптимальні рішення
	Визначення життєвих цілей та програм	- уміння визначати життєві цілі, керуючись своїми потребами, нахилами, здібностями; - уміння визначати пріоритети й раціонально використовувати час; - уміння планувати свою діяльність, враховуючи аналіз можливостей і обставин

Особливість методики проведення уроків з основ здоров'я полягає в тому, що оволодіння сприятливими для здоров'я й розвитку особистості життєвими навичками потребує багаторазового вправління, насамперед у процесі групової взаємодії.

Складові здоров'язбережувальної компетентності – це психо-соціальні і спеціальні життєві навички, сприятливі для здоров'я, безпеки, успішної соціалізації і самореалізації дітей та підлітків.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

До психосоціальних компетенцій (життєвих навичок) належать: позитивна самооцінка, самоконтроль, керування стресами, мотивація успіху і гартування волі, аналіз проблем і прийняття зважених рішень, критичне і творче мислення, вміння вчитись, ефективне спілкування, співчуття, розв'язання конфліктів, протистояння негативним соціальним впливам тощо.

До спеціальних компетенцій належать: санітарно-гігієнічні навички, раціональне харчування, рухова активність, загартування, організація режиму праці та відпочинку, надання першої допомоги тощо.

Вищезазначені життєві навички (таблиця 1) необхідні кожній людині протягом всього життя. Вони набуваються у процесі діяльнісного (компетентнісного) підходу до навчання. Лише за цих умов реалізація освітньої траєкторії учнями за схемою «Знання – уміння – ставлення – життєві навички» сприятиме формуванню мотивації учнів щодо здорового способу життя.

Оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється відповідно до орієнтовних вимог до оцінювання, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти».

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень учнів з основ здоров'я є знання, вміння та навички, емоційно-ціннісне ставлення до навколишньої дійсності, правила поведінки учнів в життєвих ситуаціях.

Зміст завдань для перевірки навчальних досягнень з теми має відповідати очікуваним результатам навчання учнів, визначеним програмою, та критеріям оцінювання. Завдання для перевірки навчальних досягнень мають спиратися не тільки на базові знання учнів, а й на вміння їх застосовувати.

Оцінювання рівня навчальних досягнень учнів має відбуватися постійно, на усіх етапах розвитку здоров'язбережувальних компетентностей. Особливістю оцінювання здоров'язбережувальної діяльності дитини є відзначення як позитивного навіть мінімального досягнення в школі, вдома, у громаді, для чого необхідна тісна співпраця учителя з батьківською громадою.

Основними видами оцінювання навчальних досягнень учнів з основ здоров'я є поточне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне).

Контрольні роботи у процесі вивчення інтегрованого курсу «Основи здоров'я» не передбачено.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Практичні роботи з основ здоров'я проводяться у межах певного уроку і є його невід'ємною частиною, тому окремо практична робота не оцінюється.

При оцінюванні навчальних досягнень учнів необхідно враховувати володіння ними здоров'язбережувальними компетентностями, що виражаються у дєвості знань, умінь і навичок, мотивації до здорового і безпечного способу життя та його дотримання.

В основу оцінювання навчальних досягнень учнів покладено характеристики навчальних досягнень учнів, які адекватно відображають рівень оволодіння ними здоров'язбережувальними компетентностями.

Характеристики навчальних досягнень

1. Знання

Називає (елементи, складові, принципи, предмети, явища щодо здоров'я і безпеки, способи здоров'язбережувальної діяльності).

Пояснює (деталізує, доводить, аргументує свою відповідь).

Аналізує (виділяє істотні ознаки предметів і явищ, основні елементи і складники, встановлює функціональні і причинно - наслідкові зв'язки щодо здоров'я і безпеки).

Оцінює (порівнює варіанти фактів, уявлень, понять щодо здоров'я та безпеки; визначає їх переваги і недоліки).

2. Уміння і навички

Відтворює (у стандартних ситуаціях виконує дії, які складають відповідні здоров'язбережувальні уміння і навички)*.

Застосовує (демонструє здатність застосовувати здоров'язбережувальні уміння і навички у частково змінених ситуаціях; виявляє здатність творчо мислити, аналізувати і оцінювати нові/частково змінені ситуації, адекватно застосувати здоров'язбережувальні уміння і навички в ситуаціях, передбачених програмою і частково змінених).

3. Мотивація

Позитивні ставлення (демонструє усвідомлення цінності і переваг здорового і безпечного способу життя для себе та оточуючих).

Позитивні наміри (демонструє психологічну налаштованість на дотримання правил здорового способу життя і безпечної життєдіяльності).

Рішучість (демонструє усвідомлення учнем необхідності докдання особистих зусиль у реалізації позитивних намірів щодо здоров'я та безпечної життєдіяльності).

4. Реальна поведінка (діяльність у конкретних ситуаціях)

Здоров'язбережувальна (дотримується правил здорового і безпечного способу життя особисто).

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Адвокаційна (сприяє залученню до здорового і безпечного способу життя інших; характеризує активну і соціально спрямовану життєву позицію учня, його здатність пропагувати, переконувати, підтримувати інших).

* *Перелік базових умінь і навичок з основ здоров'я уміщено в чинній програмі предмета «Основи здоров'я».*

Для визначення конкретного бала, окрім вище наведених, додатково враховуються такі чинники: самостійне виконання завдань, творче виконання завдань, повнота оволодіння учнем навчальним матеріалом.

Оцінка з основ здоров'я має бути інструментом підтримки і заохочення на досягнення позитивних змін у знаннях, уміннях, мотиваціях і реальній поведінці (учителю необхідно позитивно оцінювати кожний крок учня (учениці), спрямований на:

1) опанування навичками здорового способу життя, його позитивна спрямованість на ведення такого способу життя, практичні дії, які він виконує при відпрацюванні кожної теми;

2) підвищення рівня знань про здоров'я і безпеку життєдіяльності, здоровий спосіб життя, уміння використовувати здобуті знання для зміцнення здоров'я;

3) набуття навичок, що сприяють розвитку та взаємозв'язку усіх складових здоров'я (фізичній, соціальній, психічній та духовній);

4) позитивне ставлення до здорового способу життя.

Варіативна складова

Варіативною складовою кожного з навчальних планів передбачено години, які можна використовувати за вибором освітнього навчального закладу з урахуванням особливостей навчального закладу та індивідуальних освітніх потреб учня, а саме: на посилення предметів інваріантної складової; на вивчення додаткових курсів; на проведення індивідуальних та групових занять.

Кількість годин на вивчення предмета може бути збільшена за рахунок варіативної частини навчального плану. У такому разі вчитель використовує чинну програму, збільшуючи кількість годин на вивчення окремих тем програми. Додані навчальні години доцільно використовувати на виконання практичних робіт.

Рекомендуємо за рахунок годин варіативної складової запроваджувати факультативи з формування здорового способу життя та профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу, насамперед у 10-11-х класах, забезпечуючи таким чином неперервність і наступність шкільної превен-

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

тивної освіти щодо профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД.

Для проведення факультативних занять у закладах загальної середньої освіти рекомендуємо користуватися програмами та навчально-методичною літературою, схваленими МОН України.

Перелік навчальних програм з основ здоров'я, рекомендованих МОН України, для реалізації варіативного складника навчальних планів у 2018/2019 навчальному році, розміщено в інформаційно-методичному збірнику **«Методичний поради́ник: організа́ція та зміст освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році»**, розміщеному в структурі інформаційної системи інституту (ID – 5612), а також за посиланням: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/16NyRYEKgeQ4T5BE68La-s2gn0q2MPyIWSWx-Vdw-zmA/edit#gid=1729608695>.

У 2018/2018 н.р. можуть використовуватися програми варіативної складової, які одержали гриф МОН України у 2013-2018 роках.

Педагогічна компетентність.

Реформування шкільної освіти вимагає від педагога постійного поповнення як професійних знань, так й удосконалення методичної майстерності.

Вимога сьогодення – *«новий тип учителя для нової української школи»*. Функція педагога Нової української школи полягає в його вмінні організувати компетентнісне навчання (не знання заради знань, а вміння їх застосовувати в реальному житті, де важливо не те, що ти знаєш – а як ти цим умієш користуватися).

Сучасний учитель основ здоров'я (згідно із Концепцією Нової української школи) – це:

- учитель-коуч (тренер успіху, інструктор, супроводжувач);
- учитель-модератор (керівник групи);
- учитель-тьютор (забезпечує процес освітньої індивідуалізації);
- учитель – фасилітатор (забезпечує успішну групову комунікацію).

Першочергова і основна мета учителя основ здоров'я – зацікавити і вмотивувати учнів, спонукати їх до оволодіння здоров'язбережувальними компетентностями.

Сучасні учні достатньо інформовані про інфекційні захворювання, про вплив шкідливих звичок на здоров'я, про хвороби цивілізації тощо. Але коли постає завдання застосувати свої знання на практиці, у реальному житті – виявляється, що здоров'язбережувальні компетентності не сформовані достатньою мірою.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Таблиця 2.

Мінімальні вимоги до компетентності вчителя основ здоров'я

Вчитель має знати:	Концептуальні і методичні основи формування здоров'язбережувальної компетентності;
	програму і зміст предмета «Основи здоров'я»;
	вікові особливості дітей та підлітків;
	сучасні педагогічні методики, передусім, інтерактивні методи та особливості їх застосування; методи і процедури оцінювання.
Вчитель має вміти:	Чітко формулювати цілі заняття та його складових частин;
	враховувати потреби та очікування учасників;
	створювати сприятливий емоційний клімат у класі;
	забезпечувати демократичну дисципліну;
	упроваджувати в освітній процес інноваційні здоров'язбережувальні педагогічні технології;
	застосовувати інтерактивні технології навчання, які забезпечують активну участь кожного учня; творчу співпрацю між собою і з учителем;
	використовувати просвітницькі програми превентивного спрямування у процесі вивчення предмета;
	використовувати засоби інформаційно- комунікаційних технологій;
	організувати активне обговорення;
	організувати відпрацювання практичних умінь;
	підтримувати доброзичливу атмосферу на уроках;
формування відчуття класу як єдиної команди;	
правильно реагувати на складних учасників;	
забезпечити підтримку батьків і колег;	
організувати зворотній зв'язок.	
Вчитель має демонструвати цінності:	Повагу і позитивне ставлення до дітей і підлітків, бажання і прагнення працювати з ними;
	готовність зрозуміти потреби, цінності і можливості дітей і підлітків;
	готовність не нав'язувати свої погляди і цінності;
	бажання і готовність постійно підвищувати свій професійний рівень; навчання на ситуаціях, наближених до реального життя.

Учень повинен під час практичної діяльності на уроці вчитися моделювати ту чи іншу ситуацію власної поведінки, щоб у реальному житті

РОЗДІЛ I.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

не розгубитися (до прикладу, надати першу долікарську допомогу товаришеві, пристояти тиску тощо).

Реалізація компетентнісного підходу в організації навчальної діяльності учнів для формування здоров'язбережувальної компетентності вимагає від педагога додаткових знань, ставлень і вмій, мінімальний склад яких наведено у таблиці 2.

З 1 грудня 2017 року КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» проводить підготовку вчителів за **двокомпонентною моделлю**, складовими якої є дистанційне і тренінгове навчання.

Дистанційна підготовка здійснюється вчителями **самостійно** шляхом проходження у зручний для них час двох дистанційних онлайн курсів:

1) «Концептуальні і методичні основи формування здоров'язбережувальної компетентності»;

2) «Вчимося жити разом – розвиток соціальних навичок у курсі предмета «Основи здоров'я».

Ці онлайн-курси доступні для вчителів у тестовому режимі з 1 жовтня 2017 року на порталі превентивної освіти <http://autta.org.ua>. У разі проходження онлайн курсу вчитель отримує на свою електронну адресу відповідний сертифікат. При цьому уповноважені представники інституту мають доступ до повного реєстру вчителів області, які пройшли дистанційні онлайн-курси.

Реалізація **другої компоненти** – *тренінг практичних навичок вчителя* – здійснюється на базі КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» за окремими тренінговими програмами, з урахуванням *сертифікату про проходження дистанційних курсів*.

І ще одна особливість викладання основ здоров'я у цьому навчальному році. У рамках навчальної програми предмета «Основи здоров'я» для 5-9 класів, затвердженої МОН України, а також на виховних годинах для 10 (11) класу в освітніх закладах України впроваджується проект «Вчимося жити разом» (наказ МОН України від 21.04.2017 № 624, яким затверджено план **заходів щодо реалізації проекту «Вчимося жити разом»**).

Реалізація проекту «Вчимося жити разом» не потребує **додаткових годин на його вивчення**.

Мета проекту «Вчимося жити разом» – розвиток життєвих навичок (психосоціальних компетентностей), які сприяють соціальній злагодже-

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

ності, полегшенню адаптації до нових життєвих обставин, відновленню психологічної рівноваги, розбудові здорових стосунків тощо), полегшенню адаптації до нових життєвих обставин, відновленню психологічної рівноваги, розбудові здорових стосунків тощо. На формування саме цих компетентностей орієнтовано реформування сучасної школи.

Головне завдання курсу полягає в тому, щоб досягти позитивних змін у знаннях, ставленнях, намірах, уміннях і навичках, сприятливих для розбудови миру. Курс сприяє формуванню позитивного ставлення до себе, свого життя та своїх життєвих перспектив, прийняття інших поглядів, поваги до культурних відмінностей, емпатії, солідарності, соціальної відповідальності, почуття справедливості та рівності. Цей курс забезпечує відпрацювання таких психосоціальних компетентностей: самоусвідомлення і самооцінка, ефективна комунікація, самоконтроль, емпатія, здатність до кооперації, аналіз проблем і прийняття рішень, запобігання і конструктивне розв'язання конфліктів.

Проект «Вчимося жити разом» має повне ресурсне забезпечення <http://autta.org.ua/ua/resources/learning-to-live-together/>, а також статистично доведену ефективність впливу на знання, ставлення, уміння та поведінкові практики учнів 1-11 класів закладів загальної середньої освіти. Детальніше з результатами оцінювання ефективності проекту за 42 індикаторами можна ознайомитися за посиланням: <http://autta.org.ua/ua/Advocacy/>.

До початку 2018/2019 навчального року усі вчителі основ здоров'я області мають опрацювати матеріали щодо реалізації проекту, розміщені на сайті превентивної освіти <http://autta.org.ua>.

Звертаємо вашу увагу, що повне інформаційне забезпечення проекту представлено за вищезазначеними посиланнями.

Роздруковані посібники надаватися не будуть.

Успішна реалізація програми інтегрованого предмета «Основи здоров'я» можлива лише на засадах активної співпраці, партнерства всіх учасників освітнього процесу (учнів, педагогів, сім'ї та громади).

Слід звернути увагу учнів і батьків на співпрацю при виконанні завдань, спрямованих на моделювання здоров'язберезувальних компетентностей дітей. Програмою передбачена обов'язкова участь дорослих у виконанні таких завдань (позначені у програмі *).

Партнерство школи і батьківської громади щодо здоров'язбереження дітей уможливило:

участь батьків у навчанні і вихованні дітей в умовах школи;

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

спільну відповідальність за освітній процес;
підвищення рівня здоров'язбережувальної компетентності членів сім'ї;
участь батьківської громади у прийнятті рішень щодо здоров'я дітей,
підвищення значимості громади в управлінні життям суспільства;
поліпшення здоров'язбережувального середовища школи.

Навчально-методичне забезпечення.

Сучасний учень – всебічно розвинена особистість, яка постійно перебуває в оточенні гаджетів та Інтернет-ресурсів, тому щоб зацікавити учня і активізувати його роботу під час уроку, рекомендуємо освоїти та використовувати інтернет-ресурс **LearningApps**, що забезпечує можливість пошуку нових інтерактивних вправ до певної теми, а також створення власних вправ та завдань для використання їх під час уроків.

Добираючи додаткові матеріали до уроків, учителям слід звернути особливу увагу на відповідність їх змісту віковим особливостям, навчальним можливостям та реальним потребам учнів.

Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання в закладах загальної середньої освіти з навчанням українською мовою: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1ixIyfRncGcEDEprIZzV3aUV-jn7e61NNNeKajZycQ5g/edit#gid=67377251>).

Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання у закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1EcSX6vjZ9hDh-Vfx0JasWhgM_u0eKKEiv5NBc8A_-YY/edit#gid=1109988456.

Додаткові ресурси для формування здоров'язбережувальної компетентності (всього понад 3000 матеріалів - підручники, посібники, розробки уроків, презентації, відео, мультфільми тощо) у вільному доступі представлено на порталі превентивної освіти <http://autta.org.ua/>.

Зважаючи на недостатню кількість надрукованих підручників з основ здоров'я для 5-9 класу за новою програмою, можна використовувати електронні версії цих підручників, а також підручники з відповідним грифом Міністерства, що видані в попередні роки, враховуючи при цьому зміни у програмі.

Реформа освіти, означена Концепцією Нової української школи – це довготермінова реформа, яка розпочинається вже зараз.

Але сьогоднішні школярі також повинні відчувати зміни і отримати якісну освіту.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

**1.3. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення
 трудового навчання, креслення та предмета «Технології» у
 2018/2019 навчальному році**

Сацюк О. І.,

завідувач відділу методики викладання трудового навчання, викладач кафебри природничо-математичних дисциплін та технологій КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

У 2018/19 н.р. трудове навчання буде викладатися:

– у **5-9 класах** – за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженою наказом МОН України від 20.04.2018 № 405 (текст програми розміщено за ел. адресою: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-ii-stupenya>);

– у **10 класах** – за Типовою освітньою програмою закладів загальної освіти III ступеня, затвердженою наказом МОН України від 20.04.2018 №408 (текст програми розміщено за ел. адресою: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-iii-stupenya-408>);

в 11 класах – за типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти III ступеня» (для 11-х класів, Державний стандарт 2004 року), затвердженою наказом МОН України №406 від 20.04.2018 (<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-iii-stupenya>). Текст програми розміщено за ел. адресою: [https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna% 20serednya/programy-10-11-klas/tech-st-ak.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/tech-st-ak.pdf).

Відповідно до вищезазначених документів кількість годин на викладання трудового навчання у закладах загальної середньої освіти (крім спеціалізованих шкіл) у 2018/2019 навчальному році представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

**Кількість годин на викладання трудового навчання (технологій)
 у закладах загальної середньої освіти**

Предмет	Класи						
	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й	10-й	11-й
Кількість годин							
Трудове навчання	2	2	1	1	1	-	-
Технології	-	-	-	-	-	3 (або 1,5)	1

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Кількість годин на вивчення навчального предмета може збільшуватися за рахунок часу варіативної складової навчальних планів, передбаченої на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації.

У 5-6 класах спеціалізованих шкіл на вивчення предмета відводиться **1 год. на тиждень** (таблиця 4 до Типової освітньої програми).

Для поділу класів на групи необхідно керуватися нормативами, затвердженими наказом МОН України від 20.02.2002. р. №128, за якими поділ відбувається за наявності в класі більше 27 учнів для міських шкіл та більше 25 для сільських. Згідно з рішенням місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при меншій наповнюваності від нормативної за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів. Якщо кількість учнів у класі не дає змоги здійснити поділ на групи, можна скористатись іншими варіантами формування груп: з паралельних чи наступних класів; поділ на групи за рахунок варіативної складової навчального плану.

Вивчення трудового навчання у 5-9 класах

Реалізація змісту трудового навчання у 5-9 класах забезпечується навчальною програмою «Навчальна програма з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи» (оновлена), затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 (текст програми розміщено за ел. адресою: <https://drive.google.com/file/d/0Bxa9J40n6gsUbmt6U2FYWVBxMkE/view>).

Зміст даної навчальної програми орієнтовано на формування в учнів ключових і предметних компетентностей, які покликані наблизити процес трудового навчання до життєвих потреб учня, його інтересів та природних здібностей.

Ключова компетентність – це знання, уміння і навички у комплексі зі сформованою життєвою позицією учня.

Формування ключових компетентностей здійснюється у процесі вивчення усіх навчальних предметів на основі інтеграції навчання навколо них. Кожен предмет, маючи власний компетентнісний потенціал, вносить свою частку у формування ключових компетентностей, тобто у творення навчального середовища української школи.

Компетентнісний потенціал трудового навчання представлено в таблиці 2.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Таблиця 2.

Компетентнісний потенціал трудового навчання

	Ключові компетентності	Компоненти
1.	Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усно та письмово оперувати технологічними поняттями, фактами; - обговорювати питання, пов'язані з реалізацією проекту; - ділитися власними ідеями, думками, коментувати та оцінювати власну діяльність і діяльність інших; - шукати, використовувати і критично оцінювати інформацію в технічній літературі, підручниках, посібниках, технологічній документації, періодичних виданнях, у мережі Інтернет; - обґрунтовувати технології проектування та виготовлення виробу. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення важливості розвитку української технічної і технологічної термінології та номенклатури; - розуміння можливостей державної / рідної мови для виконання завдань у різних сферах, пошанування висловлювань інших людей, толерантність. <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інтерактивні методи навчання; - робота в парах, групах; проекти.
2.	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміти технічні записи іноземною мовою на інструкціях, читати технологічні карти; - шукати, використовувати і критично оцінювати інформацію іноземною мовою для виконання завдань, презентувати проєкт іноземною мовою. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміння можливостей застосування іноземних мов для ефективної діяльності. <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - індивідуальна робота, робота в парах та групах; - проєкти.
3.	Математична компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для виконання технологічних завдань у різних сферах діяльності, розуміти, використовувати і будувати прості математичні моделі для вирішення технологічних проблем. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пошанування істини. <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розрахунки для визначення необхідної кількості матеріалів, габаритних розмірів, вартості виробу;

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

		- використання вимірювальних пристроїв; виготовлення креслеників.
4.	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розумно та раціонально користуватися природними ресурсами, економно використовувати матеріали; - порівнювати фізико-механічні властивості конструкційних матеріалів, обґрунтовувати технології проектування та виготовлення виробу, намагатися організувати безвідходне виробництво, вторинну переробку матеріалів; - аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати та узагальнювати результати; - використовувати наукові відомості для досягнення мети, обґрунтованого рішення чи висновку. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини; - розуміння важливості грамотної утилізації відходів виробництва; - шанобливе ставлення до природи, праці. <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - добір конструкційних матеріалів, обґрунтування технологій проектування та виготовлення виробу.
5.	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - безпечно використовувати соціальні мережі для обговорення ідей, пов'язаних із виконанням технологічних проєктів, критично застосовувати; інформаційно-комунікаційні технології для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією, етично працювати з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо). <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повага до авторського права та інтелектуальної власності, толерантність. <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - робота з цифровими пристроями під час вибору моделей-аналогів, пошуку технологій виготовлення та оздоблення виробів, виконання ескізів та креслеників, створення презентаційних матеріалів.
6.	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - формулювати власну потребу в навчанні, шукати та застосовувати потрібну інформацію для реалізації проєкту, організувати навчальний процес (власний і колективний), зокрема шляхом ефективного керування ресурсами та інформаційними потоками, визначати навчальні цілі та способи їх досягнення. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - допитливість, прагнення пізнавати нове, експериментувати, відвага і терплячість.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

		<p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - робота з інформаційними джерелами, пошук технологій виготовлення та оздоблення виробів, створення презентаційних матеріалів, самоаналіз власної діяльності та аналіз діяльності інших.
7.	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проєктувати власну професійну діяльність відповідно до своїх схильностей, переваг і недоліків, мислити творчо, генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя для підвищення власного добробуту і для розвитку суспільства та держави; - формулювати цілі і завдання, розробляти план для їх досягнення, прогнозувати і нівелювати ризики; - ухвалювати рішення й оцінювати їх ефективність, раціонально використовувати ресурси. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - впевненість під час реалізації власних ідей, визнання своїх талантів, здібностей, умінь і демонстрація їх у праці та творчості; - здатність брати на себе відповідальність за кінцевий результат власної та колективної діяльності, ініціативність, відкритість до нових ідей. <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - планування та виконання завдання (індивідуального і колективного), розроблення проєкту, його реалізація, зустрічі з успішними підприємцями, екскурсії на виробництво.
8.	Соціальна громадянська компетентності та	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - працювати з іншими на результат, попереджувати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісу, безпечно поводитися з інструментами та обладнанням. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення цінності праці та працьовитості для досягнення добробуту; - розуміння важливості виконання різних соціальних ролей в групах; - відповідальність, пошанування думок інших людей, толерантність. <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інтерактивні методи навчання; - соціальні проєкти.
9.	Обізнаність у самовираженні сфері культури та	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виражати власні ідеї, досвід та почуття за допомогою виготовлених виробів, зокрема творів декоративно-ужиткового мистецтва, популяризувати декоративно-ужиткове мистецтво та майстрів своєї громади, рідного краю; - досліджувати технології виготовлення таких виробів. <p>Ставлення:</p>

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

		<p>- шанобливе ставлення до народних звичаїв, традицій; готовність зберігати і розвивати традиційні технології виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва.</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>- відвідування виставок творів декоративно-ужиткового мистецтва, майстрів декоративно-ужиткового мистецтва; - участь у соціальних проєктах.</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя.	<p>Уміння:</p> <p>- безпечно організувати процес зміни навколишнього середовища для власного здоров'я та довкілля; - розрізнити штучні матеріали як шкідливі та володіти прийомами їх безпечного застосування; - безпечно користуватися побутовими приладами.</p> <p>Ставлення:</p> <p>- шанобливе і економне ставлення до конструкційних матеріалів природного походження; - усвідомлення безпечної організації власної навчально-пізнавальної та проєктної діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>- проєктування та виготовлення виробів з конструкційних матеріалів хімічного походження; - організація робочого місця під час виконання технологічних операцій, опорядження та оздоблення виробів.</p>

Для формування ключових і предметних компетентностей у зміст кожного предмета закладено наскрізні змістові лінії: «**Екологічна безпека та сталий розвиток**», «**Громадянська відповідальність**», «**Здоров'я і безпека**», «**Підприємливість та фінансова грамотність**».

Призначення наскрізних інтегрованих змістових ліній – формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння з різних предметів у реальних життєвих ситуаціях або виконання практичних завдань, наближених до життя.

Результатом вивчення наскрізних змістових ліній є процес формування ключових компетентностей, які характеризуються доповненням учнівського досвіду з урахуванням їхніх природних нахилів та здібностей, професійних намірів, наявних готових знань з різних предметів.

Змістова лінія «**Екологічна безпека та сталий розвиток**» спрямована на формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.

Учні 5-6 класів у процесі трудового навчання орієнтують: на розуміння ролі деревини та інших матеріалів природного походження як

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

важливого екологічного ресурсу у збереженні довкілля; формування уявлення про сучасні технології виготовлення конструкційних матеріалів; усвідомлення важливості вибору миючих засобів та їх впливу на довкілля.

Учні 7-9 класів у процесі трудового навчання орієнтують: на усвідомлення важливості безвідходного виробництва; розуміння шкідливого впливу хімічних матеріалів на навколишнє середовище; обґрунтування значення хімічних матеріалів для збереження природних ресурсів.

«Громадянська відповідальність» спрямована на формування відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства, а також важливість національної ініціативи; спирається у своїй діяльності на культурні традиції і вектори розвитку держави.

Учні 5-6 класів у процесі трудового навчання орієнтують: визначати у співпраці з учителем та іншими учнями алгоритм взаємодії для розв'язання практичних соціально значимих завдань чи проєктів; на усвідомлення важливості дотримуватися етикету для створення власного позитивного іміджу.

Учні 7-9 класів у процесі трудового навчання орієнтують: на здатність обґрунтовувати власну позицію щодо галузей застосування конструкційних матеріалів, технології їх обробки; уміння оцінювати результати власної діяльності.

Вивченням питань, що належать до змістової лінії **«Здоров'я і безпека»**, прагнуть сформувати учня як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного члена суспільства, який здатний дотримуватися здорового способу життя і сформувати безпечне життєве середовище.

Учні 5-6 класів у процесі трудового навчання орієнтують: розуміти необхідність дотримання правил безпечної праці та організації робочого місця; безпечно користуватися побутовими електроприладами; дотримуватися послідовності дій при виявленні пошкоджень чи несправностей побутових електроприладів; критично ставитись до інформації про товари для збереження власного здоров'я.

Учні 7-9 класів у процесі трудового навчання орієнтують: дотримуватись правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій; розуміти шкідливий вплив фарбових матеріалів на здоров'я людини та способи запобігання від їхньої дії; доглядати одяг, взуття та дотримуватися відповідних санітарно-гігієнічних вимог; розпізнавати маркування пластмас для виявлення впливу штучних матеріалів на власне здоров'я та

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

навколишнє середовище; розуміти чинники впливу хімічних матеріалів на здоров'я людини.

Змістова лінія «**Підприємливість та фінансова грамотність**» спрямована на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння молодим поколінням українців практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).

Учні 5-6 класів у процесі трудового навчання орієнтують: на проведення, під час проектування, міні-маркетингового дослідження з метою обґрунтування призначення і конструкції виробу; виконання різноманітних технологічних операцій та здатності уміло добирати ті з них, які дозволяють найбільш ефективно розв'язувати практичні завдання; визначення орієнтованої вартості витрачених матеріалів для виготовленого виробу.

Учні 7-9 класів у процесі трудового навчання орієнтують: на формування уміння економно використовувати природні матеріали під час їх обробки; визначати необхідну кількість матеріалів для виготовлення виробу; визначати призначення та функціональність виробу та відповідно розробляти його конструкцію; визначення орієнтовної вартості виробу як готового продукту; добір інструментів та пристосувань відповідно до визначених завдань.

Трудове навчання, крім вище зазначених, розв'язує внутрішньо предметні завдання, що пов'язані з формуванням в учнів проектно-технологічної компетентності.

Проектно-технологічна компетентність – це здатність учня застосовувати знання, уміння, навички у процесі проектно-технологічної діяльності учнів для виготовлення виробу (або надання послуги) від творчого задуму до його втілення у готовий продукт (послугу) за обраною технологією.

Структура навчальної програми

Навчальний програмовий матеріал для засвоєння учнями, укладено в таблиці у вигляді наступних опцій (колонок таблиці):

- очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- орієнтовний перелік об'єктів проектно-технологічної діяльності учнів;
- перелік основних технологій.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Навчальний процес зорієнтований на кінцевий результат у вигляді очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Навчальний матеріал з вищезазначених наскрізних змістових ліній можна побачити як виділений курсивом текст у цій колонці.

Провідним завданням учителя є реалізація очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Шлях досягнення результатів визначає учитель відповідно до матеріально-технічних можливостей шкільної майстерні, інтересів і здібностей учнів, фахової підготовки вчителя.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів укладено у вигляді трьох складових компонентів: знаннєвого, діяльнісного, ціннісного. Вказані результати складають основу освітніх цілей у роботі учителя, орієнтують його на запланований навчальний результат.

Орієнтовний перелік об'єктів проектно-технологічної діяльності учнів – це навчальні і творчі проекти учнів, які можуть виконуватись будь-якою технологією з представлених у змісті програми, з відповідним добром конструкційних матеріалів, плануванням робіт, необхідних для створення виробу від творчого задуму до його практичної реалізації.

Формування змісту технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання здійснюється на основі об'єктів проектної діяльності, а не технологій, як це було передбачено попередніми програмами. Це дає змогу одночасно проектувати та виготовляти один і той же виріб з допомогою різних основних та додаткових технологій, що є особливо зручним у класах, які не поділяються на групи.

Результатом проектно-технологічної діяльності учнів має бути **проект** (спроектований і виготовлений виріб чи послуга). Так, у 5-6 класах учні опановують 6-10 проектів, у 7-8 класах від 4 до 6 проектів, у 9-му класі – 2 проекти.

Кількість годин на опанування проекту вчитель визначає самостійно залежно від складності виробу та технологій обробки, що застосовуються. При цьому одна й та ж технологія може використовуватися як основна не більше 2-х разів в одному класі.

Практичний результат учнівського проекту має бути:

- 1) особистісно ціннісним;
- 2) корисним для сім'ї, родини, класу, школи, громади;
- 3) соціально зорієнтованим або мати підприємницький потенціал.

Процес роботи над всіма проектами у кожному класі (міні-маркетингові дослідження, зображення виробів: малюнок, ескіз, кресленник, схема), технологічні особливості їх виготовлення тощо, мають обов'яз-

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

ково відображатися в робочих зошитах учнів, а самі роботи, після завершення, використовуватися за призначенням.

Проект у 9-му класі виконується з урахуванням уже засвоєних технологій і відповідних знань, умінь і навичок набутих учнями у попередніх класах. Навчальна цінність поєднання відомих технологій полягає в тому, що необхідно враховувати наслідки таких «поєднань»: особливості організації роботи пов'язаної з комплексним використанням технологій, послідовності виконання окремих операцій, виконання раніше вивчених технологій на більш високому рівні майстерності тощо.

У процесі проектування учні 9 класу мають виконати необхідні кресленики або інші зображення деталей (ескізи, схеми, викрійки, технічні рисунки тощо), які необхідні для виготовлення виробу, що проектується. За потреби до готових креслеників або інших зображень учні вносять необхідні зміни. З цієї метою вчитель має актуалізувати раніше засвоєні знання та уміння з основ графічної грамоти та передбачити необхідну кількість годин на опанування відповідного матеріалу.

Технології укладено у вигляді переліку процесів обробки різних матеріалів, з якого учитель спільно з учнями обирають найбільш доцільні для виготовлення проектного виробу.

Перераховані для кожного класу технології використовують як основні. Однак при виготовленні виробів застосовуються і додаткові технології чи техніки обробки матеріалів. Додаткові технології та техніки можуть виходити за межі зазначеного переліку.

При відборі технологій, які виходять за межі переліку передбаченого для даного класу враховуються такі вимоги: 1) вона не повинна створювати будь-яку загрозу здоров'ю учня; 2) додаткова технологія чи техніка повинна мати навчальну цінність – при її вивченні в учня мають з'являтися нові знання, уміння, цінності; 3) технологія має відповідати віковим особливостям, бути доступною для засвоєння учнями, та відповідати цілям і завданням проекту.

Алгоритм проектної діяльності

Орієнтовний алгоритм роботи учителя складається з таких послідовних кроків:

1) учитель разом з учнями обирають об'єкт проектування, з урахуванням їх здібностей та інтересів а також можливостей матеріально-технічного забезпечення шкільної майстерні;

2) досліджують (методами проектування) і обґрунтовують форму або конструкцію виробу;

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

3) досліджують і добирають матеріали, визначають необхідні технологічні процеси, за допомогою яких буде виготовлено виріб;

4) розробляють необхідні для виготовлення виробу проектно-технологічні документи – малюнок, ескіз, технічний рисунок, креслення, схема тощо.

5) виконують заплановані роботи.

Вказана робота спрямована на формування суб'єктної (активної та інтерактивної) позиції учня у навчальному процесі, коли він у співпраці з учителем та однокласниками бере участь у конструюванні власної освітньої траєкторії.

Провідним засобом такої діяльності учня виступає метод проектів.

У процесі проектної діяльності під дослідженням розуміють визначення форми виробу, компонування його частин, кольорове рішення або його декоративне оформлення тощо. Для цього основними методами проектування у 5 класі слід вважати метод фантазування, у 6-му – метод біоформ, у 7-му – метод фокальних об'єктів, у 8-му класі – елементи комбінаторики, у 9-му класі – елементи біоніки. Учитель може долучити учнів до засвоєння й інших методів колективного творчого пошуку, як-от: мозкового штурму, конференції ідей, елементів синектики та інших.

Під дослідженням і добором матеріалів слід розуміти таку діяльність учнів, яка спрямована на самостійне ознайомлення із різними варіантами виконання виробу з інших матеріалів.

У ході вище описаної практичної, проектної діяльності учень доповнює власний досвід техніко-технологічними і проектними знаннями, уміннями, навичками, на основі чого у нього формується комплекс власних суджень, цінностей, ставлень, який слід розуміти як **проектно-технологічну компетентність**.

Вивчення теоретичного матеріалу, технічних понять, а також формування відповідних умінь і навичок відбувається у послідовності визначеній на власний розсуд учителя, з урахуванням індивідуальних особливостей і здібностей учнів, відповідно до очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів та обраних технологій.

Учитель самостійно формує теми, необхідні для засвоєння учнями, згідно обраних об'єктів проектування для їх виготовлення, визначає і планує необхідну кількість навчальних годин для вивчення ними відповідних процесів з обробки матеріалу тощо. Така академічна автономія учителя «обмежена» лише запланованими очікуваними результатами навчально-пізнавальної діяльності учнів, які визначають логіку його підготовки до навчального року, семестру, розділу чи окремого уроку.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Порядок опанування розділу «Технологія побутової діяльності»

Для набуття учнями корисних навичок під час навчального процесу програмою передбачено розділ «Технологія побутової діяльності та самообслуговування». Цей розділ вивчається як окремі маленькі проекти, які не входять до передбаченої кількості проектів, вивчаються в будь-який час не порушуючи при цьому календарний план. Це може бути після закінчення виконання проекту; перед закінченням чи на початку четверті, семестру, навчального року; у випадках, коли учні з тих чи інших причин (багато відсутніх, не підготовлені до уроку, релігійні чи шкільні свята тощо) не можуть виконати заплановану роботу. На їх опанування відводиться 1-2 год. на проект.

Під час роботи у навчальній майстерні на кожному уроці треба звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму.

Вивчення предмета «Технічна творчість»

Змістове наповнення навчального предмета «Технічна творчість» (для спеціалізованих шкіл з навчанням українською мовою і поглибленим вивченням предметів технічного (інженерного) циклу) може здійснюватися за рахунок курсів за вибором відповідного спрямування. Програма «Технічна творчість», 5-9 класи (автори: П.І. Кузьменко, В.Г.Чемшит, А.Г.Драчинський), схвалена комісією з трудового навчання і креслення Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (протокол №4 від 10.06.2015 р., лист № 14.1/12-Г-437 від 16.06.2015 р.) надрукована в газеті «Трудове навчання» № 8 (92) серпень 2015 року, видавництво «Шкільний світ».

Вивчення предмета «Технології» у 10 класі

З 1 вересня 2018 року вивчення предмета «Технології» відбувається за програмою «Технології. 10-11 класи (рівень стандарту)», затвердженої наказом МОН України від 23.10.2017 №1407 (текст програми розміщено за ел. адресою: https://drive.google.com/file/d/11QuEYj2Cc247sZvojG-CM9Sgy_S5hAU3/view).

Згідно з Типовою освітньою програмою предмет «Технології» віднесено до *обов'язково-вибіркових предметів*. Їх є три: інформатика, технології і мистецтво. В кожному закладі для кожного класу можуть обрати **лише два з них**. Один з перерахованих предметів в школі не вивчатиметься. Вибір необхідно робити для цілого класу з урахуванням,

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

насамперед, позиції учнів, їх батьків, наявності в закладі кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Обрані два предмети можуть вивчатися за двома схемами:

1) один предмет в 10 класі (вже наступного року) по 3 години на тиждень, а інший в 11 класі – також по 3 години на тиждень;

2) обидва предмети можна вивчати і в 10 і в 11 класах по 1,5 години на тиждень.

Тобто **10-класники** наступного року з трьох предметів (інформатика, технології, мистецтво) можуть вивчати або 1 (3 години на тиждень), або 2 – по 1,5 годин на тиждень. **Розподіляти порівну години між трьома предметами не можна.**

Навчальна програма «Технології» (рівень стандарту) має модульну структуру і складається з десяти обов'язково-вибіркових навчальних модулів, з яких учні спільно з учителем обирають лише три, для вивчення упродовж навчального року (двох): «Дизайн предметів інтер'єру», «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», «Дизайн сучасного одягу», «Краса та здоров'я», «Кулінарія», «Ландшафтний дизайн», «Основи підприємницької діяльності», «Основи автоматики і робототехніки», «Комп'ютерне проектування», «Креслення».

Навчальний модуль, за своїм змістовим наповненням, є логічно завершеним навчальним (творчим) проектом, який учні виконують колективно або за іншою формою визначеною учителем.

Структура модуля складається з очікувань навчально-пізнавальної діяльності учнів, алгоритму проектної діяльності учнів та орієнтовного переліку творчих проектів

На вивчення обраних навчальних модулів відводиться 105 годин. Кількість годин, що відводиться на вивчення кожного з трьох обраних модулів, учитель визначає самостійно з урахуванням особливостей проектної діяльності учнів, матеріальних можливостей школи тощо.

Основою для вивчення будь-якого модуля є проектно-технологічна система навчання, яка ґрунтується на творчій, навчально-пізнавальній та дослідно-пошуковій діяльності старшокласників від творчого задуму до реалізації ідеї у завершений проект.

Вивчення предмета «Технології» в 11 класі

Учні 11 класів, незалежно від профілю навчання (крім технологічного) освоюють навчальний предмет «Технології» (трудове навчання) за навчальною програмою «Технології. 11 класи» авт.: А. І. Терещук та інші

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

(наказ МОН України від 22. 02. 2008 № 122). Текст програми розміщено за ел. адресою:

<https://drive.google.com/file/d/0Bxa9J40n6gsUczV5bUIEVzByWW8/view>.

Програма має модульну структуру і складається з двох частин – інваріантної та варіативної. Основою інваріантної складової є базовий модуль «Проектні технології у перетворюючій діяльності людини». На вивчення базового модуля у 10-11 класах відводиться по 12 годин.

Вивчення другої (варіативної) частини програми передбачається в обсязі 20 годин (один варіативний модуль). Модулі слід обирати з урахуванням побажань учнів, матеріально-технічної бази навчальних шкільних майстерень, фахової підготовки вчителя. Це дасть можливість учням, незалежно від профілю навчання, оволодіти практичними технологіями, які викликають зацікавленість.

Варіативні модулі мають засвоюватися старшокласниками через проектну діяльність, результатом якої є творчий проект.

Перелік модулів до варіативної складової програми предмета «Технології» (тексти програм варіативних модулів розміщено за ел. адресою: <https://sites.google.com/site/nmkrud/navcalno-metodicne-zabezpecenna/programi>).

І. Терещук А. І. Методика організації проектної діяльності старшокласників з технологій: метод. посіб. для вчителів, навч. прогр., варіативні модулі / А.І.Терещук, С.М. Дятленко. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 128 с.

1. Технологія бісерного плетіння на дротяній основі.
2. Технологія художнього різьблення по дереву.
3. Технологія геометричного (гострокутного) гуцульського різьблення.
4. Основи лісового господарства.
5. Технологія виготовлення макетів малих архітектурних форм.
6. Технологія вишивання технікою мережки.
7. Технологія художнього набивання на тканині.
8. Технологія плетіння спицями.
9. Технологія рельєфного різьблення.
10. Технологія розпису на склі.
11. Технологія соломоплетіння.
12. Технологія інкрустації виробів з деревини.
13. Технологія токарної обробки деревини.
14. Технологія вишивання стрічками.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

II. Терещук А. І. Технології. 10–11 класи. Навчальна програма. Рівень стандарту, академічний рівень. Варіативні модулі / Терещук А.І., Боринець Н. І., Дятленко С. М., Сидоренко В. К., Терещук Г. В., Ходзицька І. Ю. – Кам'янець–Подільський: Аксіома, 2010. – 140 с.

1. Основи об'ємного комп'ютерного моделювання.
2. Технологія виготовлення аплікації з текстильних матеріалів та фурнітури.
3. Технологія в'язання гачком.
4. Технологія виготовлення виробів із сучасних деревинних матеріалів.
5. Технологія виготовлення дитячого одягу.
6. Технологія виготовлення листівок.
7. Технологія виготовлення м'якої іграшки.
8. Технологія виготовлення української народної ляльки-оберега.
9. Технологія виготовлення подарункових упаковок з текстильним декором.
10. Технологія виготовлення штучних квітів.
11. Технологія вишивання шовковими стрічками.
12. Технологія дизайну інтер'єру.
13. Технологія дизайну предметів інтер'єру.
14. Технологія дизайну шкільних та офісних інтер'єрів.
15. Технологія клаптикового шиття (печворк).
16. Технологія ліплення.
17. Технологія матчворку (конструювання із сірників).
18. Технологія ниткової графіки.
19. Технологія об'ємної вишивки.
20. Технологія пірографії (випалювання по деревині).
21. Технологія писанкарства.
22. Технологія ручного розпису тканин (батик).
23. Технологія ручного ткацтва.
24. Технологія хлібопекарського та кондитерського виробництва.
25. Технологія художньої обробки деревини випилюванням.

III. Боринець Н. І. Трудове навчання : Збірник варіативних модулів : Технології. 10–11 класи. / Упоряд. Л. Рак. – К. : Шк. світ, 2011. – 120 с.

1. Технологія вишивання весільних рушників.
2. Технологія вишивання сорочки.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

3. Технологія вишивання бісером.
4. Технологія бісерного ткацтва.
5. Технологія декупажу.
6. Технологія пошиття швейних виробів (із суцільнокроєним рукавом, на основі нічної сорочки).
7. Технологія конструювання та моделювання швейних виробів.
8. Технологія конструювання жіночого одягу.
9. Технологія пошиття плечового виробу з капюшоном (за журнальною викройкою).
10. Технологія пошиття домашнього взуття.
11. Технологія печворку, в'язаного гачком.
12. Технологія валяння виробів.
13. Технологія мозаїки по деревині (маркетрі).
14. Технологія макетування зброї.
15. Технологія електротехнічних робіт (виготовлення електрифікованих виробів).
16. Технологія доварства.
17. Технологія виготовлення виробів із екструдованого пінополістиролу.
18. Технологія художньої в'язі.
19. Технологія шкіряної пластики.
20. Технологія ремонту та виготовлення меблів.
21. Технологія виготовлення штучних приманок для вудіння риби.
22. Технологія виготовлення прикрас.

Робочий зошит учня є **обов'язковим**. Вчитель оцінює виконані завдання в зошиті вибірково.

Передбачений програмами резервний час вчитель може використовувати **на власний розсуд** відповідно до завдань вивчення предмета в конкретних умовах: додати години на вивчення певної програмової теми для того, щоб поглибити її опрацювання, ввести до кола вивчення додатковий об'єкт праці, більше часу відводити на відпрацювання певної теми.

Профільне навчання

Європейський вибір України супроводжується усвідомленням необхідності обґрунтування та реалізації власної стратегії подальшого прогресу загалом та окремих сфер своєї життєдіяльності в контексті поступової інтеграції в європейське співтовариство в соціальному та економічному аспектах. У залежності від темпів розвитку країни кількість ро-

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

бітничих вакансій буде збільшуватись, а технологічний напрям профільного навчання користуватиметься значним попитом серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів як складова вибудови власної освітньої траєкторії.

Учні, які обрали **технологічний профіль**, можуть навчатись за такими спеціалізаціями (наказ МОН України від 23.10.2017 № 1407):

1. Автосправа.
2. Агровиробництво.
3. Деревообробка.
4. Елементи імідж-дизайну.
5. Комп'ютерна інженерія.
6. Кондитерська справа.
7. Кулінарія.
8. Металообробка.
9. Обробка інформації та програмне забезпечення ПК.
10. Основи дизайну.
11. Основи лісового господарства.
12. Підприємництва.
13. Технічне проектування.
14. Туристична справа.
15. Українська народна вишивка.
16. Швейна справа.

За наявності відповідного грифа Міністерства освіти і науки України профільне навчання може здійснюватись за авторськими програмами з інших, не передбачених переліком, спеціалізацій.

Ключовою складовою організації профільного навчання технологічного напрямку є наявність відповідної матеріально-технічної бази. Таку базу мають міжшкільні навчально-виробничі комбінати. Тому організація профільного навчання технологічного напрямку на базі МНВК є найбільш оптимальною. Однак це не виключає можливості впровадження зазначеного напрямку на базі тих закладів загальної середньої освіти, що відповідають вимогам.

Закон України «Про загальну середню освіту» відносить міжшкільні навчально-виробничі комбінати до закладів системи загальної середньої освіти й покладає на них обов'язки забезпечення потреб учнів закладів загальної середньої освіти у профорієнтаційній та професійній підготовці. При впровадженні технологічного напрямку на базі МНВК

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

заклади загальної середньої освіти передають у комбінати педагогічне навантаження в обсязі, передбаченому навчальними планами для забезпечення якісного оволодіння учнями обраного напрямку діяльності.

Професійна підготовка старшокласників проводиться в закладах освіти згідно з ліцензійними вимогами до зазначеного напрямку навчальної діяльності (постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.2003 № 1380). Мережа навчальних груп визначається на основі контингенту учнів старших класів, яких направляє школа, а їх наповнення регламентується ліцензійними нормами. Випускникам, які успішно закінчили повний курс навчання з професійної підготовки, надається право скласти державні іспити на присвоєння кваліфікації з видачею документа про професійну освіту єдиного державного зразка України.

Наказом МОН України №904 від 23.09.2010 р. затверджено Типові навчальні плани і Типові програми професійно-технічного навчання. Вони є обов'язковими для виконання всіма МНВК і закладами загальної середньої освіти, що готують кваліфікованих робітників із числа учнів 10-11 класів. Професії, за якими здійснюється професійно-технічне навчання, розділені на три групи залежно від кількості годин.

До першої групи відносяться:

- «Продавець (із лотка на ринку)»;
- «Водій автотранспортних засобів кат. «В»;
- «Водій автотранспортних засобів кат. «С»;
- «Манікюрниця»;
- «Штукатур».

На опанування вищезазначених професій відводиться 480 годин навчального часу: 6 годин тижневих у 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю (наказ МОН України від 27.08.2010 №834, додаток 10) та 10 робочих днів навчальної практики у 10 класі.

До другої групи відносяться:

- «Вишивальниця»;
- «Агент із організації туризму»;
- «Оператор комп'ютерного набору»;
- «Різьбяр по дереву та бересту»;
- Інтегрована професія – «Швачка, Кравець».

На опанування вищезазначених професій відводиться 540 годин навчального часу: 6 годин тижневих у 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю та 20 робочих днів навчальної практики у 10 класі.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

До третьої групи відносяться:

- Секретар керівника (організації, підприємства, установи);
- Касир (на підприємстві, в установі, організації);
- Перукар (перукар-модельєр);
- Молодша медична сестра з догляду за хворими;
- Офіціант;
- Секретар-друкарка;
- Слюсар із ремонту автомобілів;
- Столяр будівельний.

На опанування вищезазначених професій відводиться 680 годин навчального часу: 6 годин тижневих у 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю, по 2 години на тиждень у 10 та 11 класах за рахунок варіативної складової навчальних планів та 20 робочих днів навчальної практики у 10 класі.

Збільшення часу навчальної практики передбачається тільки для професійного навчання з метою забезпечення потрібної кількості навчальних годин. Збільшення навчальної практики можна уникнути за рахунок виділення (збільшення) годин з варіативної складової навчальних планів.

У випадку, коли кількість годин на опанування професії менша від передбаченої навчальними планами, рекомендуємо запроваджувати профільні курси та курси за вибором профорієнтаційного спрямування, які мають відповідний гриф МОН України.

Здійснення професійно-технічного навчання в закладах загальної середньої освіти та міжшкільних навчально-виробничих комбінатах можливе і за іншими професіями, за умови дотримання вимог Державних стандартів професійно-технічної освіти.

Змістове наповнення технологічного профілю може складатися з декількох курсів за вибором «Професійні проби». Такі курси освоюються учнями послідовно. Програми таких курсів повинні мати відповідний гриф МОН України.

Курси за вибором «Професійні проби» можуть освоюватися за рахунок варіативної складової навчальних планів учнями, що навчаються за будь-яким профілем.

Вивчення креслення

Важливою складовою технологічної підготовки школярів є знання основ графічної грамоти.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Вивчення курсу креслення передбачено в 11 кл. технологічного напрямку в обсязі 2 год. на тиждень за програмою «**Програма креслення для ЗНЗ. 11 клас. Укладачі:** Сидоренко В.К., Дятленко С.М., Гедзик А.М. (лист МОН України від 19.11.2013 №1/11-17681)». Текст програми розміщено за ел. адресою: <https://sites.google.com/site/nmktrud/navcalno-metodicne-zabezpecenna/programi>.

Також креслення може вивчатися як курс за вибором. До використання МОН України рекомендовано такі програми:

1. Програма креслення. 7-8 класи. Для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням предметів технічного (інженерного) циклу. Укладачі: Сидоренко В.К., Дятленко С.М., Гедзик А.М. (лист МОН України від 19.11. 2013 №1/11-17674). Текст програми розміщено за ел. адресою: <https://sites.google.com/site/nmktrud/navcalno-metodicne-zabezpecenna/programi>.

2. Програма курсу за вибором для ЗНЗ. Креслення. 8-11 класи. Укладачі: Сидоренко В.К., Дятленко С.М., Гедзик А.М. (лист МОН України від 19.11. 2013 №1/11-17679). Текст програми розміщено за ел. адресами: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/13758617761/, <https://sites.google.com/site/nmktrud/navcalno-metodicne-zabezpecenna/programi>.

Вищепераховані програми для вивчення курсу креслення є дійсними і будуть перегрифовані до початку 2018/2019 навчального року.

Матеріали, які висвітлюють питання організації навчальної діяльності з технологій, вчителі можуть знайти на сторінках періодичних видань та спеціалізованих сайтів:

1. Журнал «Трудова підготовка в закладах освіти» видавництва «Педагогічна преса» <http://pedpresa.com.ua/magazines/view/13/>

2. Газета «Трудове навчання» видавництва «Шкільний світ» (12 випусків на рік) <http://www.osvitaua.com/tn/>.

3. Журнал «Трудове навчання в школі» видавничої групи «Основа» (12 випусків на рік) <http://journal.osnova.com.ua/magazines/26>

4. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України www.mon.gov.ua.

5. Загальнодоступна група «Трудове навчання в українській школі» у Фейсбук <https://www.facebook.com/groups/1775468302718754/?ref=bookmarks>.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

6. Віртуальний кабінет відділу методики викладання трудового навчання КНЗ КОР «Київський обласний інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів» <https://sites.google.com/site/nmktrud/>.

7. Сайт ПППО КУ імені Бориса Грінченка www.ippo.org.ua.

8. Сайт Палія Юрія Васильовича, учителя трудового навчання та інформатики Чернівецької загальноосвітньої школи I-III ступенів №38 Чернівецької міської ради <http://trudpalcv.at.ua/>.

9. Веб-сайт для вчителів (каталог різних освітніх сайтів): <http://www.teachers.at.ua/news/>.

1.4. Викладання курсу «Київщинознавство» у 2018/2019 навчальному році

Гудима В.М.,

методист відділу викладання географії, економіки, краєзнавства, викладач кафедри природничо-математичних дисциплін та технологій КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Важливою складовою концепції Нової української школи є національно-патріотичне виховання учнів. Враховуючи його важливість, в закладах загальної середньої освіти Київщини вивчається регіональний краєзнавчий курс «Київщинознавство»

Київщинознавство – курс за вибором, структурний компонент варіативної частини базового навчального плану закладів загальної середньої освіти.

Також «Київщинознавство» може вивчатись як факультативний курс.

Вивчення курсу у 2018/2019 навчальному році буде здійснюватися за навчальною програмою «Київщинознавство. 1-11 класи», схваленою ДНУ «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» МОН України від 02.06.2014 № 14.1/12-Г-811.

У кожному класі на вивчення курсу «Київщинознавство» відводиться 35 годин на рік (1 година на тиждень). Структурних змін у програмі не передбачено.

Відповідно до листа МОН України № 1/9-303 від 11.06.2014 «Про навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів та структуру 2014/2015 навчального року», **облік занять з курсів за вибором може**

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

здійснюватися на сторінках класного журналу або у окремому журналі. Рішення щодо оцінювання навчальних досягнень учнів також приймає навчальний заклад.

Факультатив проводиться для окремих учнів, чи групи учнів. У класному журналі (у випадку відсутності вільних сторінок – в окремому журналі) зазначається склад групи, яка відвідує факультативні заняття, та ведеться облік відвідування. Оцінювання навчальних досягнень учнів може здійснюватися за рішенням педагогічної ради.

У процесі навчання необхідно показати зв'язок між історією свого краю та історією України, природними особливостями території Київщини і географічною оболонкою, між господарством і культурною спадщиною нашого краю та загальноукраїнською економікою і культурою.

Особливості викладання курсу «Київщинознавство»:

У 1-му класі необхідно впроваджувати ігрові форми навчальної діяльності з використанням наочності, враховуючи ознайомлювальний характер курсу для даної вікової категорії дітей. Провідними є теми «Моя родина», «Твій населений пункт», «Люби і знай свій рідний край», «Твоє духовне коріння».

У 2 класі учні вивчають свій рід і осмислюють себе частинкою населення свого міста чи села, Київщини, України. Такий підхід дає можливість підтримувати розвиток перших паростків патріотизму і національної самосвідомості у дітей.

У 3 класі основною є тема «Твоє духовне коріння». Вона має народознавче спрямування, під час вивчення учні знайомляться з народними звичаями, обрядами, святами. При вивченні даної теми рекомендуємо використовувати літературу з народознавства для початкової школи.

У 4 класі провідними є теми «Мій рідний край», «Мій населений пункт», «Моя родина», під час вивчення яких учні знайомляться з особливостями природи, населення, його господарської діяльності в Київській області та в своєму населеному пункті.

Значна увага у 1-4 класах має приділятися проведенню екскурсій, уроків-мандрівок, пізнавально-дослідницьких занять на відкритій місцевості з метою більш глибокого вивчення рідного краю.

У 5 класі курс «Київщинознавство» має природничо-географічне спрямування. Особливу увагу необхідно приділити вивченню природних, економічних, культурно-історичних особливостей своєї місцевості.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Теми «Розвиток історичних подій на території Київщини», «Література рідного краю», «Мистецтво Київщини», «Мова та топоніміка рідного краю» є провідними у 6 класі. Під час вивчення цих тем треба звернути увагу учнів на історичні події, які відбувались у XIII – XX століттях на території Київщини, на місця, пов'язані з життям і творчістю Т.Г. Шевченка, письменників Київщини, відомих художників, музикантів, акторів театру і кіно Київщини.

Вивченню історії освіти і науки рідного краю від найдавніших часів до сьогодні, системи охорони здоров'я, розвитку засобів масової інформації на території Київщини – періодичних видань, радіо, телебачення, поштового зв'язку, книгодрукування треба приділити увагу в 7 класі.

У 8 класі курс «Київщинознавство» має народознавчий характер. Головну увагу треба приділити вивченню основних етапів розвитку традиційного господарства, давати характеристику основним видам промислів і ремесел Київщини, звичаям та обрядам населення нашого краю.

Культурно-етнографічні та мовні особливості населення Київщини, походження основних топонімічних назв географічних об'єктів нашої області будуть вивчатись у 9 класі.

Особливості природи Київщини вивчаються у 10 класі. Учні поглиблюють свої знання про особливості рельєфу, кліматичні умови рідного краю, гідрологічні об'єкти, види ґрунтів, рослинний і тваринний світ, екологічні проблеми області, природно-заповідні території різних рівнів, що розташовані в нашому регіоні.

У 11 класі учні знайомляться з господарським і соціальним комплексом України, спеціалізацією промисловості і сільського господарства, освітньою системою Київської області, найбільш відомими науково-дослідними установами, культурними надбаннями рідного краю. Особливу увагу треба приділити профорієнтаційній роботі з учнями.

На викладання київщинознавства за рахунок варіативної складової навчального плану відводиться:

– у 1-9 класах закладів загальної середньої освіти області – 35 годин (1 год. на тиждень);

– у 10-11 класах рівня стандарту курс викладається в повному обсязі (35 год. на навчальний рік);

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

– у 10-11 класах профільного рівня – не менше 17 годин (0,5 год. на тиждень) на навчальний рік.

Викладати курс «Київщинознавство» у 10-11 класах повинні вчителі, які пройшли курсове підвищення кваліфікації на базі Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.

Поточне, семестрове і річне оцінювання навчальних досягнень учнів з київщинознавства може здійснюватися за пропонованими критеріями та 12-бальною системою, а основною одиницею оцінювання є навчальна тема. Підсумкове оцінювання здійснюється наприкінці семестру та навчального року у формі заліку.

Початковий рівень навчальних досягнень учнів характеризується фрагментарним володінням учнем навчальним матеріалом. Учень може розпізнавати окремі краєзнавчі об'єкти, з допомогою вчителя намагається давати їм визначення.

Критерії оцінювання:

1 бал – учень розрізняє окремі компоненти природи, населені пункти, історичні події; за допомогою вчителя відтворює їх та виконує фрагменти практичних завдань.

2 бали – учень відтворює окремі факти на елементарному рівні, розрізняє один або декілька запропонованих краєзнавчих об'єктів, має поверхові уявлення про них; практичні завдання виконує лише за допомогою вчителя.

3 бали – учень відтворює менше половини навчального матеріалу, дає нечіткі характеристики краєзнавчих об'єктів, має обмежений термінологічний та словниковий запас; з допомогою вчителя виконує практичні завдання без висновків та узагальнень.

Середній рівень навчальних досягнень передбачає, що учень розуміє основний матеріал, з допомогою вчителя визначає поняття, частково пояснює взаємозв'язки у природі та суспільстві, використовує додатковий краєзнавчий матеріал, правильно використовує джерела знань.

Критерії оцінювання:

4 бали – учень дає нечітке визначення основних понять і термінів, частково відтворює текст навчального матеріалу, називає краєзнавчі поняття, повторює за зразком практичну роботу, під час відповіді намагається користуватися допоміжною літературою.

5 балів – учень відтворює частину навчального матеріалу без розкриття причинно-наслідкових зв'язків, описує природні об'єкти та су-

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

спільні явища за типовим планом; намагається робити висновки без підтвердження їх прикладами, частково володіє краєзнавчою номенклатурою.

6 балів – учень самостійно дає більшість визначень, відтворює значну частину вивченого матеріалу; з допомогою вчителя виявляє причинно-наслідкові зв'язки, ілюструє їх власними прикладами; може користуватися з допомогою вчителя джерелами краєзнавчої інформації.

Достатній рівень навчальних досягнень характеризується достатнім володінням програмового навчального матеріалу, підтверджує свої знання відповідними аргументами, здатен застосовувати здобуті знання на практиці. Правильно відбирає джерела необхідних знань з краєзнавчої тематики. Здатний узагальнювати спостереження за природними та суспільними явищами, що відбуваються на території Київщини.

Критерії оцінювання:

7 балів – учень має достатні знання і застосовує їх для вирішення стандартних ситуацій; має цілісне уявлення про природі та суспільні явища в Київській області, вміє вести спостереження за навколишнім середовищем; достатньо володіє краєзнавчою номенклатурою.

8 балів – учень засвоїв основні історичні, природні, господарські, суспільні, етнографічні поняття і категорії про Київську область; застосовує здобуті знання на практиці, використовуючи прийоми аналізу при характеристиці природних та суспільних явищ, показує їх зміну в часі; вміє наводити приклади взаємозв'язків явищ та процесів, які відбуваються на загальнодержавному та регіональному рівнях; знає обов'язкову краєзнавчу номенклатуру.

9 балів – учень на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом з київщинознавства, може застосовувати його для виконання практичних робіт; має чіткі уявлення про компоненти природи і просторову організацію суспільного життя Київщини; пояснює причинно-наслідкові зв'язки в природі, господарстві, між історичними явищами; супроводжує показ краєзнавчих об'єктів їх словесним описом.

Високий рівень навчальних досягнень передбачає правильну відповідь, повне розкриття змісту понять, закономірностей і взаємозв'язків, що існують в природному середовищі та суспільстві. Учень грамотно і творчо використовує краєзнавчі матеріали та інші джерела знань, вміє робити висновки та узагальнення на основі практичної діяльності; правильно проводить спостереження, оформляє та аналізує їх результати.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Критерії оцінювання:

10 балів – учень володіє набутими знаннями та використовує їх для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних, природничих, суспільних процесів на території Київщини; робить аргументовані висновки; рецензує відповіді інших учнів; дає розгорнуту відповідь з теми; вільно застосовує більшість краєзнавчих понять та може їх класифікувати; добре володіє краєзнавчим матеріалом.

11 балів – учень володіє глибокими й міцними знаннями, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати; може аналізувати краєзнавчу інформацію, вміє працювати з рекомендованими вчителем джерелами краєзнавчої інформації, та на високому рівні її аналізувати та використовувати.

12 балів – учень у повному обсязі опанував програмовий матеріал; має глибокі й міцні знання; здатний презентувати власне бачення краєзнавчих явищ та процесів; самостійно аналізувати природні та суспільні явища, здатний розв'язувати проблемні завдання; вільно володіє краєзнавчою інформацією та творчо її використовує.

У процесі вивчення київщинознавства важливе значення має пошуково-дослідницька діяльність учнів. У 2018/2019 навчальному році буде продовжений конкурс робіт учнівської молоді «Топоніміка й історія освіти рідного краю», головною метою якого є активізація пошуково-дослідницької краєзнавчої роботи в регіонах області. Завдання цього конкурсу повинні реалізуватися під час вивчення більшості тем курсу «Київщинознавство». Умови проведення огляду-конкурсу надруковано в інформаційно-методичному збірнику управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації № 5 за 2008 рік.

У процесі викладання київщинознавства можна використовувати навчальні посібники і підручники для 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11 класів, електронний навчально-методичний комплекс «Київщинознавство», електронний посібник «Київщинознавство» 2 клас», географічний атлас «Київщина: Моя мала Батьківщина, електронний посібник «Рідний край – Київщина», навчально-методичний посібник «Реалізація наскрізних змістових ліній у курсі «Київщинознавство», навчальні посібники, випущені в регіонах Київської області.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Рекомендована література

Посібники, підручники, електронні навчально-методичні комплекси, атласи

1. Реалізація наскрізних змістових ліній у курсі «Київщинознавство»: навчально-методичний посібник / В.М. Гудима. – Біла Церква: КНЗ КОР «КОПОПК», 2018. – 163 с.
2. Рідний край Київщина (до 85-річчя Київської області): електронний посібник. – Біла Церква: КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2017. – (1020Мб).
3. Київщина: Географічний атлас: Моя мала Батьківщина / від. ред. Т.В. Погурельська. – К.: ТОВ «Видавництво «Мапа», 2001. – 24 с.
4. ЕНМК «Київщинознавство» / В.М. Гудима. - Біла Церква: КОПОПК, 2012.- (100Мб).
5. Електронний посібник «Київщинознавство» 2 клас. - Біла Церква: КОПОПК, 2013.- (136Мб).
6. Ткаченко Л.П., Гудима В.М. Київщинознавство. 3 клас. – Біла Церква: КОПОПК, 2008. – 132 с.
7. В.М.Гудима, Л.П.Ткаченко Київщинознавство. 4 клас: Навчально-методичний посібник. - Біла Церква: КОПОПК, 2006. - 138 с.
8. Навчально-методичні матеріали до викладання курсу Київщинознавство у 6 класі: посібник/ автори-упоряд.: А.І.Довгань, В.В.Совенко. – Вишневе: КПВД «Педагогіка», 2002. – 69 с.
9. Довгань А.І., Совенко В.В., Гудима В.М. Київщинознавство: підручник для 7 класу загальноосвітньої школи. – Біла Церква: КОПОПК. 2004. – 118 с.
8. Київщинознавство 8 клас: навчально-методичний посібник / автори-упорядники В.М.Гудима, А.І.Довгань, В.В. Совенко – Біла Церква: КОПОПК, 2006. – 240 с.
9. Цимбалюк В.І., Гудима В.М. Київщинознавство: підручник для 9 класу загальноосвітньої школи. – Біла Церква: КОПОПК, 2004. – 144 с.
10. Київщинознавство.10 клас: навчально-методичний посібник / автори-упоряд.: А.І.Довгань, В.В.Совенко, В.М.Гудима. – Біла Церква: КОПОПК, 2003. – 159 с.
11. Довгань А.І., Совенко В.В., Гудима В.М. Київщинознавство. 11 клас: навчально- методичний посібник. – Біла Церква: КОПОПК, 2004. – 230 с.
12. Київщинознавство: посіб. для вчителя / за ред. І.Л. Лікарчука.- К.: [Вид. Ешке О.М.], 2001. – Вип. 1. – 295 с.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Природа. Населення. Господарство

1. Географічна енциклопедія України. В 3-х т. – К. : УРЕ ім. М.П. Бажана, 1989-1993.
2. Надтока О.Ф. Географія рідного краю. Київщина. - Біла Церква: Мустанг, 1997. – 148 с.
3. Петренко Г.І. Рідний край. – Бориспіль, 1993. – 48 с.
4. Яценко В.С. Географія рідного краю. Київщина: підруч. для 5 кл. загальноосвіт. шк. Київ. обл. / За ред. Л.Б.Паламарчук. – К. : Магістр-S, 1997. – 120 с.

Історичний розвиток Київщини

1. Перерва В.С. Графи Браницькі – підприємці та меценати. – Біла Церква: Видавець Пшонківський О.В., 2010. – 270 с.:іл.
2. Історія шкільництва в містах і селах Київщини ХІХ– початку ХХ століття. – Біла Церква: Видавець Пшонківський О.В., 2008. – 672 с.: іл.
3. Заклади освіти Київщини. Минуле та сучасне. – К.: (Вид.О.М.Ешке), 2002. – 528 с.
4. Історія поселень Броварського краю. 3 т. Бровари: Водограй, 2003. – 640 с.
5. Шафаренко А.М. «Германівка - мій вічний диво грай», Обухів, 2008. – 640 с.
6. Смовж П.Я. «Крізь роки і відстані». Нариси історії Іванківського району, 2001. –480 с.
7. Салій О. «Зустрічі на землі Кагарлицькій», 2006. – 552 с.
8. Чорні жнива на Фастівщині, Науково-інформаційний бюлетень, 2008. – 302 с.
9. Село Зазім'я на Київщині. Історико-краєзнавчий нарис, 2000. – 224 с.
10. Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів – 1939, 1999, 2009. Інформаційне видання, 2009. – 336 с.
11. Салій О. Богуслав. Історія і сучасність. Нариси, 2010. – 319 с.
12. Серія «Історична спадщина Обухівщини». Нариси історії Обухівського району. – 2008, 2009. – 240 с.
13. Цимбалюк В.І., Пасічник Ю.І. Колиска українського народу. – К.: Магістр-S, 2000. – 232 с.

Освіта. Наука. Культура

1. Воропай О. Звичаї нашого народу. – К.: Оберіг, 1993. – 588 с.

РОЗДІЛ І.
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА.
ПІДГОТОВКА ДО 2018/2019 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

2. Історія Української культури /За заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994. – 518 с.

3. Лозко Г. Українське народознавство. – К., 1995. – 320 с.

4. Сквирський ліцей: традиції і сучасність /Упор. і заг. ред. В.І.Цимбалюк. - Сквиря, 1999. – 216 с.

5. Скуратівський В.Т. Місяцелік: Український народний календар. – К.: Мистецтво, 1992. – 208 с.

6. Храплива–Щур Л. Українські народні звичаї в теперішньому побуті. – Фастів: Поліфаст, 1993. – 155 с.

Мова та література

1. Глуценко В. Великий Кобзар і Миронівщина. – Миронівка: «Миронівський край», 1998. – 98 с.

2. Література Баришівщини. - Баришівка, 1999. – 95 с.

3. Література рідного краю: навчально-методичний посібник. – Біла Церква, 1997. – 44 с.

4. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. – К.: Наукова Думка, 1993. – 148 с.

5. Раковський К.В. Література Переяславщини. – Переяслав-Хмельницький: ВО Пальміра, 1995. – 134 с.

6. Література рідного краю: Навчально-методичний посібник. – Біла Церква, 1997. – 44 с.

Туристсько – краєзнавчі дослідження Київщини

1. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм: навч. посібник. – К. : Вища шк., 1994. – 191 с.

2. Методика польових фізико – географічних досліджень: Посібник. – К., 1999. – 68 с.

3. Шляхи організації фольклорно–пошукової роботи учнів: Метод. реком. – К., 1999. – 47 с.

6. Янко М.Т. Топонімічний словник України: Словник-довідник – К.: Знання, 1998.– 432 с.

РОЗДІЛ II.
ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ
І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

2.1. Лічильник: для чого він потрібен на сайті?

Винарчук Т.М.,

методист відділу моніторингу якості освіти, викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

В Інтернет-мережі і пропозиція інформації, і її пошук – це послуги, які надаються користувачеві. Щоб забезпечити динамічний, інтерактивний доступ до джерел, привернути увагу потенційних користувачів до потрібної інформації, вагоме значення мають веб-сайти із певним тематичним наповненням. Натепер сайт – це «обличчя організації», віртуальна вітрина, у якій виставлено «товар» установи, розкрито зміст її діяльності тощо.

Для того, щоб веб-сайт максимально відповідав потребам його відвідувачів, необхідно насамперед проаналізувати, як саме відвідувачі взаємодіють із ним, та на основі отриманих даних оптимізувати його під цільову аудиторію – групу Інтернет-користувачів, на яку сфокусовано зміст сайта; коло відвідувачів, зацікавлених в інформації, представленій на сайті. Будь-який сайт, яким би сучасним не було його оформлення і структура, ефективно функціонує тільки тоді, коли має постійних відвідувачів.

У який спосіб серед значної кількості сайтів визначити найпопулярніший серед віртуального соціуму, такий, що працює на свою аудиторію, набуває нових користувачів, і як наслідок – є ефективним і запитуваним. Відповіддю на це запитання є таке поняття, як «сервіси веб-статистики». Нині за допомогою спеціальних інструментів веб-статистики можна цілодобово отримувати найбільш повну інформацію про функціонування будь-якого сайту.

Такими інструментами є лічильники, що встановлюються на веб-ресурсах та призначені для отримання інформації про рейтинг сайтів у тій чи іншій категорії, найбільш запитувані сторінки, кількість відвідувань сайта, на основі чого, власне, і формується місце ресурсу в рейтингу, тощо. Лічильники відвідувань бувають приховані (невидимі звичайним користувачам) і відкриті (відвідувач бачить зміни даних лічильника).

РОЗДІЛ II. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Лічильник – спеціальна програма, яка встановлюється на сайт та відображає графічно різні кількісні параметри, здебільшого, у режимі реального часу. Лічильник виводиться на периферії (унизу головної сторінки сайта), має вигляд картинок (банерів) (Рис.1).

На порталі встановлено лічильники:

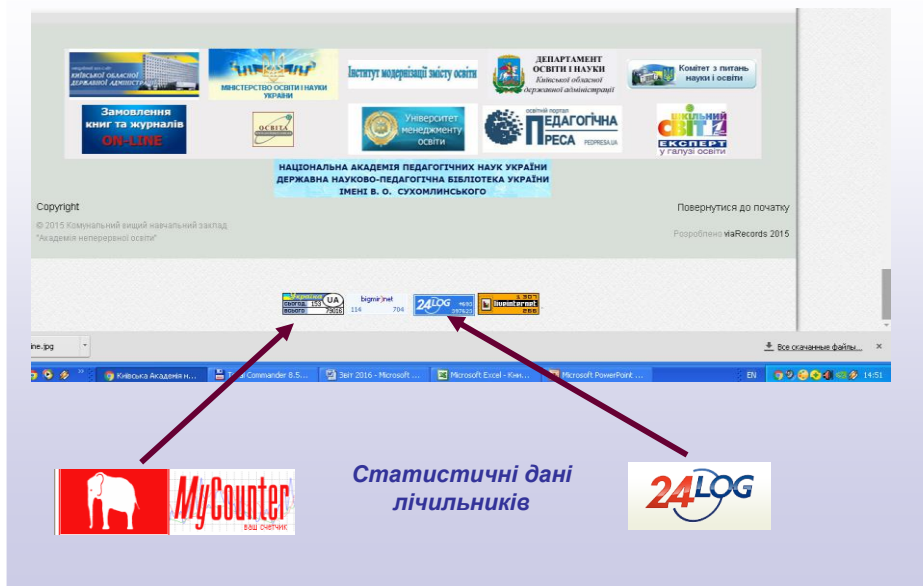

Рис.1. Банери лічильників КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Натиснувши на банери, можна отримати загальнодоступні кожному відвідувачеві показники лічильників:

- місце сайта у рейтингу;
- число цільових відвідувачів (запитів) сайта за добу або інші періоди часу;
- кількість переглянутих сторінок;
- активність користувачів за часовими межами, днями тижня;
- географію відвідувачів (Рис.2).

РОЗДІЛ II. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

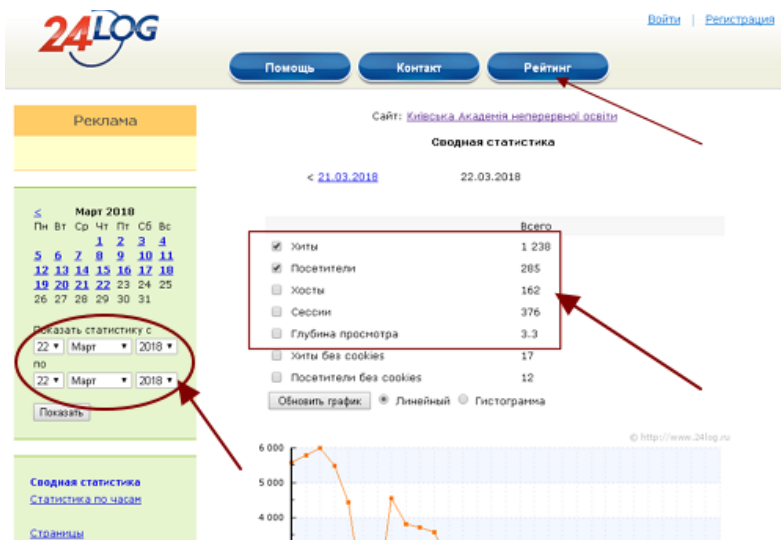

Рис. 2. Кількісні параметри лічильника 24LOG

Це базові показники. Однак сучасні системи аналітики дозволяють збирати набагато більше корисної інформації за допомогою рахівників, а саме:

- сторінки входу і виходу із сайта;
- популярні пошукові запити;
- сервіси, з яких здійснений запит;
- переходи із пошукових систем, джерела трафіку;
- дані про браузер, які використовували відвідувачі сайта;
- дані про пристрої (комп'ютер, планшет, телефон) і операційні системи користувачів тощо).

На прикладі освітнього порталу КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» розглянемо основні кількісні параметри лічильників про фактичний стан ресурсу. Для проведення аналізу відвідуваності порталу оберемо лічильники, які надають відкриті статистику.

РОЗДІЛ II. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Спочатку визначимо місце сайту у певному тематичному каталозі рейтингу. Кожен рахівник надає різну позицію, яка залежить від кількості відвідувачів за добу, терміну функціонування сайту з дня реєстрації, кількості сайтів у даному каталозі та ряду інших характеристик. Чим більше людей завітає на сайт, тим вища його відвідуваність і, відповідно, популярність серед інших сайтів. Такі сайти займатимуть перші позиції у списку результатів пошуку. Станом на 10 квітня 2018 року лічильник MyCounter надав таку статистику відвідуваності порталу інституту (усього зареєстрованих сайтів у категорії – 984) (Рис.3):

Наука и образование			
Позиция	Название ресурса	Посетителей	Стат.
1	Информационный и образовательный Юридический портал	2 188	🇺🇦
2	Українські готові роботи	2 013	🇺🇦
3	Сайт школы	1 634	🇺🇦
4	ПОЛЕЗНАЯ ИНФОРМАЦИЯ ПО ХИМИИ	1 592	🇺🇦
5	Методичний портал для вчителів	922	🇺🇦
6	ЮРИДИЧНИЙ Портал №1 України "Мего-Інфо"	808	🇺🇦
7	Megadunyo	659	🇺🇦
8	videodars	653	🇺🇦
9	Логические задачи, головоломки, тесты на интеллект, а также...	394	🇺🇦
10	Полтавська державна аграрна академія	316	🇺🇦
11	Orbita.uz - Ын-фан fazosi uzga!	298	🇺🇦
12	Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ	263	🇺🇦
13	Сайт Інституту післядипломної педагогічної освіти	258	🇺🇦
14	Виртуальна хімічеська школа, підтримка учителя хімії,...	243	🇺🇦
15	Уманський державний педагогічний університет імені Павла...	194	🇺🇦
16	Департамент освіти і науки Київської облдержадміністрації	188	🇺🇦
17	Open Science in Ukraine - проєкт по створенню сайтів для...	180	🇺🇦
18	GizMod.Ru - Техника, Наука, Софт	179	🇺🇦
19	Заказ курсовых, дипломных работ и диссертаций	177	🇺🇦
20	Сайт Конотопского института СуМГУ	159	🇺🇦
21	Актуальна юриспруденція. Юридичні науково-практичні...	153	🇺🇦
22	Библиотека скриптов. Электронная библиотека по математике,...	133	🇺🇦
23	Ключевая специализация Бизнес-Центра ?Национальный? это...	132	🇺🇦
24	Офіційний сайт Уманського національного університету...	127	🇺🇦
25	Офіційний сайт Ніжинського агротехнічного інституту	126	🇺🇦
26	Академия.com.ua	125	🇺🇦
27	Уманський педагогічний університет, ректор - Безлюдний О.І.	123	🇺🇦
28	Вище професійне училище №19 міста Дрогобича	121	🇺🇦
29	Termez Davlat Universiteti	113	🇺🇦
30	КЗ "КОГПО імені Василя Сухомлинського"	113	🇺🇦

Рис. 3. Показники рейтингових місць і кількості відвідувачів сайтів у каталозі «Наука і освіта» (лічильник MyCounter)

Беручи до уваги зростання кількості зареєстрованих сайтів категорії «Освіта і наука», портал інституту має стабільну позицію – 20-40 місце у рейтингу серед сайтів цієї категорії, що говорить про зацікавленість користувачів в інформації, яка представлена на сторінках порталу.

Першим за значущістю показником функціонування сайту є **ХІТ** (Рис.4) – чисельна величина, що виражає кількість завантажень веб-

РОЗДІЛ II. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

сторінок користувачами. Наприклад, якщо користувач відкрив 3 сторінки сайта, тоді будуть зараховані три хіта, якщо зайшов на одну сторінку сайта – це 1 хост і 1 хіт, користувач переглянув 4 сторінки – тоді це 1 хост і 4 хіта.

Хост (хазяїн) – кількість користувачів (комп'ютерів) з унікальною IP-адресою (Рис.4), що перебувають на сайті у даний момент. Рахівник сумує усі IP-адреси комп'ютерів (серверів), з яких здійснювався запит на портал. За цією метрикою судять, зазвичай, і про популярність сайта (місце в рейтингу).

Відвідувач – користувач (комп'ютер), з якого відбувся захід на одну із сторінок сайта (Рис.4). Наприклад, якщо користувач зайшов на портал із домашнього ПК, тоді лічильник фіксує 1 відвідувача та 1 хост, якщо ж мережа має п'ять комп'ютерів з однією IP-адресою, тоді комп'ютери, із яких здійснювалися запити на сайт, зараховуються як відвідувачі, тобто 5 відвідувачів та 1 хост.

Такі показники можна отримати за будь-який період функціонування сайту.

Сайт: [Київська Академія неперервної освіти](http://www.kyiv-academy.com)

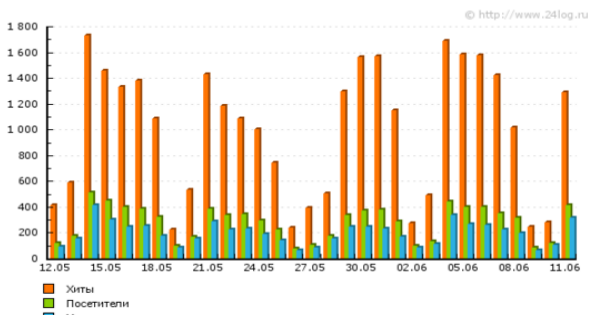
Сводная статистика

< [11.06.2018](#)

12.06.2018

	Всего
☒ Хиты	1 094
☒ Посетители	274
☒ Хосты	171
☐ Сессии	366
☐ Глубина просмотра	3.0
☐ Хиты без cookies	16
☐ Посетители без cookies	9

Линейный Гистограмма

РОЗДІЛ II. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Рис. 4. Показники хітів, відвідувачів та хостів лічильника 24LOG
Сесія – кількість переглядів сторінок сайта протягом певного періоду часу (зазвичай 15 хвилин) (Рис. 5). Припустимо, що один і той же користувач відвідав сайт три рази на добу через певний проміжок часу, тоді це буде зараховано як один користувач і три сесії. Сесія – один із важливих і значимих параметрів, який дозволяє якісно аналізувати особливості функціонування сайта, опираючись на зібрану статистику відвідувань.

☒ Сесии	501
☐ Глубина просмотра	2.7
☐ Хиты без cookies	21
☐ Посетители без cookies	14

Линейный Гистограмма

Рис. 5. Сумарна статистика відвідувань за добу (лічильник 24LOG)

Крива графіка показує найбільшу кількість переглядів сторінок порталу за добу протягом місяця. Наприклад, протягом доби 12 квітня 2018 року переглянуто 501 сторінку порталу.

Глибина перегляду – кількість сторінок, який переглядає відвідувач за одну сесію (Рис.6).

РОЗДІЛ II. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

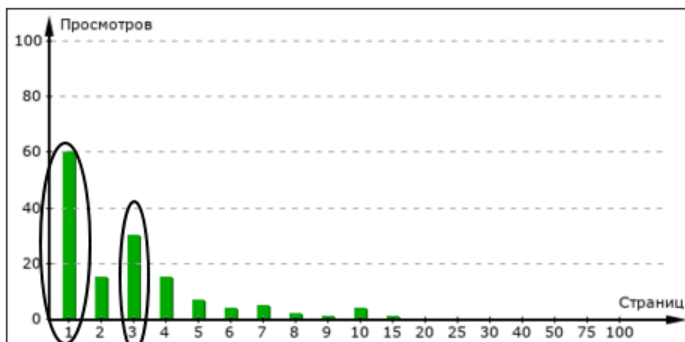
< [09.04.2018](#)

10.04.2018

	Всього
☒ Хиты	502
☒ Посетители	141
☐ Хосты	99
☐ Сессии	167
☒ Глубина просмотра	3.0
☐ Хиты без cookies	13
☐ Посетители без cookies	3

Линейный Гистограмма

График глубины просмотра сайта

a

б

Рис. 6. Глубина перегляду сайта (а – рахівник 24LOG, б – рахівник MyCounter)

Із значень таблиці та графіка можна зробити висновок, що користувачі порталу переглядають в основному 1 сторінку (60 переглядів), ймовірно «Головна», щоб ознайомитися із новинами, та 3 сторінки (більше 30 переглядів).

Розглянувши завантаження усіх URL-адрес сторінок порталу (у нашому разі за добу), ми з'ясували, що користувачі, завітавши на портал інституту, найчастіше запитують сторінку «Карта порталу». Це свідчить про те, що саме із цієї сторінки користувач розпочинає шлях по сайту, що є зручним у пошуку потрібної інформації.

РОЗДІЛ II.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Протягом 2017/2018 навчального року користувачі найбільше зверталися до розділів (сторінок) порталу інституту (рейтинг складає Топ-100 сторінок, переглянутих усіма відвідувачами) (Рис.7):

1. Індексна сторінка (Новини) – 203 684 разів
2. Обдаровані діти/Олімпіади – 40 832
3. Віртуальні методичні кабінети – 26 277
4. Планування – 22 155
5. Курси – 17 411
6. Обдаровані діти/Конкурси, турніри, вікторини – 16 877
7. Відділи – 14 941
8. Система дистанційного навчання – 11 842
9. Кафедри – 8 347
10. Нова українська школа (банер) – 6 127

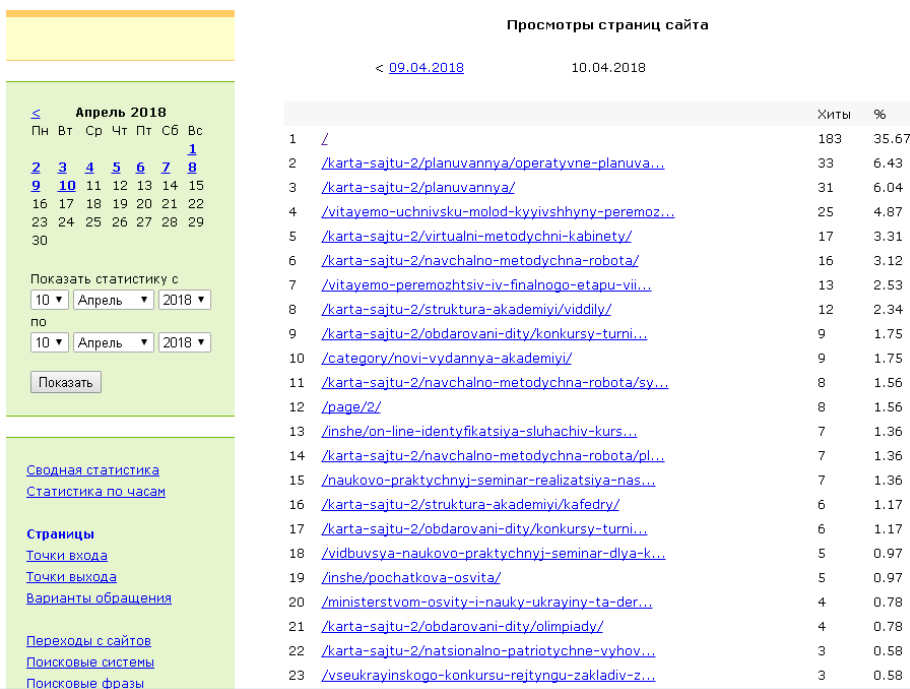

Рис. 7. Перелік URL-адрес сторінок, які користувачі відкривали найчастіше

РОЗДІЛ II.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

У висновку з'ясуємо, що завдання будь-якого веб-сайту – залучення максимальної кількості відвідувачів. Реєстрація сайту в різних тематичних каталогах і участь у рейтингах – невід'ємна частина його використання й популярності.

На основі аналізу різних статистичних показників лічильників встановлено, що найбільш перспективними та актуальними у проведенні якісної аналітики фактичного стану будь-якого сайту та взаємодії користувачів із ресурсом варто вважати такі чинники:

– пошукові запити – вони уможливають установа цілей, із якими відвідувач зайшов на сайт;

– глибина і час перегляду показують скільки часу затрачує користувач та скільки сторінок відкриває для ознайомлення з інформацією;

– URL-адреси сторінок, які найбільше запитували, дозволяють виявити реальну зацікавленість відвідувачів конкретними сторінками і сайтом у цілому;

– джерела вхідних трафіків (із яких ресурсів відбувся вхід та які сторінки запитували).

Список використаних джерел

1. Мелихов Д. С. Анализ сайта : справочник веб-аналитика / Д.С. Мелихов, И. И. Сарматов. – К. : Аналитик Интеллект Сервис, 2011. – 209 с.

2. Мелихов Д. С. Веб-аналитика : шаг к совершенству / Д.С. Мелихов, И.И. Сарматов. – К. : Аналитик Интеллект Сервис, 2010. – 112 с.

3. Сарматов И. Зачем нужны счетчики? [Электронный ресурс] / Игорь Сарматов. – Режим доступа : <http://www.spybox.com.ua/blog/pochemu-sleduet-ubrat-vse-schetchiki-posesheniy-na-sayte.htm#axzz2yaGfXqEY>.

4. Скорпіо Л. Статистика сайта [Електронний ресурс] / Л. Скорпіо. – Режим доступу : <http://international-site.net/uk-ua/zakazchiku/5/statistika-sajtu>.

РОЗДІЛ II.
ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ
І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

2.2. Реалізація наскрізних змістових ліній у процесі вивчення зарубіжної літератури

Шушвал Т.В.,

методист районного методичного кабінету відділу освіти Вишгородської районної державної адміністрації

Нова українська школа ставить основним завдання розвиток і соціалізацію особистості учня, здатного отримати знання застосувати у житті, ухвалювати відповідальні рішення. Учні набуватимуть компетентностей, які допоможуть їм у цьому.

Засобом інтеграції ключових і загально предметних компетентностей є наскрізні змістові лінії: «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність». У навчальній програмі наскрізні змістові лінії виділені у рубриці «Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів».

Мета наскрізних ліній – «сфокусувати» увагу й зусилля вчителів-предметників на досягненні життєво важливої для учня й суспільства мети, увиразнити ключові компетентності.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед:

– через організацію навчального середовища – зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

– через навчальні предмети – виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти,

– через позакласну роботу і роботу гуртків.

Зарубіжна література як навчальний предмет має досить значний потенціал для реалізації наскрізних ліній.

Важливе місце у нашому житті відводиться стосункам людини і природи. На людині лежить відповідальність за екологічний стан планети Земля. Наскрізна лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» (НЛ–1) має на меті формування в учнів соціальної активності, відповідальності, екологічної свідомості для збереження і захисту довкілля і подана за принципами: послідовності (від простого до складного) та концентричності (від елементарного до поглибленого). На етапі при-

РОЗДІЛ II.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

лучення до читання (5-7 класи) відбувається розкриття взаємозв'язків людини і навколишнього середовища. А на етапі системного читання (8-9 класи) – усвідомлення краси природи, її благотворного впливу на людину, розкриття значення образного слова для висловлення емоцій та почуттів, розуміння образу природи.

Учні наводять приклади з художніх творів, у яких порушені проблеми екологічної безпеки; формулюють зв'язне висловлювання про проблеми навколишнього середовища; дискутують з цього приводу. Сприймають природу як цілісну систему; усвідомлюють взаємозв'язок людини і природи; розуміють важливості екологічної безпеки; готові долучитися до захисту навколишнього середовища в процесі вивчення творів.

Вже на перших уроках у 5 класі учні на прикладі малих фольклорних жанрів зможуть осмислити важливість збереження природи як середовища, необхідного для життя людини. Вони можуть проаналізувати прислів'я, зокрема, «Краще жити бджолою, ніж умерти метеликом», «Пташка красна своїм пір'ям, а людина – своїм знанням», «У словах будь як черепаха, а в справах – швидше за птаха» та інші, дати відповіді на запитання: «Які особливості природних явищ, рослин і тварин підмічено в них?», «Із якими якостями людини вони спів відносяться?», «Чи можна стверджувати, що людина вчиться у природи?».

Знайомлячись з казками народів світу, п'ятикласники набувають досвід спілкування з природою, усвідомлюють екологічну відповідальність задля збереження й захисту довкілля. Вивчаючи розділ «Природа і людина», наводять приклади з художніх творів, у яких порушені проблеми екологічної безпеки, знаходять інформацію про перших жертв зміни клімату.

У казці О. Уайльда «Хлопчик-Зірка» природа відіграє важливу роль у розкритті образу головного героя. Місцем, де проходить випробування герой, виступає ліс, як і в багатьох народних казках. Зовні гарний герой мав жорстоку душу. Учні відповідають на питання «Чи змінилося з часом ставлення хлопчика до природи?». Вони звертають увагу, що хлопчик починає помічати красу, просить вибачення за свою поведінку, допомагає звірям, рятує життя жебракові. І природа платить сторицею: звірі допомагають герою. Учні роблять висновки: людина, яка живе в гармонії з природою, не школить їй, здатна на духовне переродження. Учня пропонується висловитись, що для них є природа.

РОЗДІЛ II.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Єдність людини і природи відображають і міфи народів світу. Міфологічні образи є актуальними і в наш час. П'ятикласникам можна запропонувати дати відповіді на питання: «Чому у Давній Греції 2500 років тому було заборонено обробляти землю на схилах. Одночасно селянам надавали пільги для насадження оливкових дерев. Чим керувалися люди, встановлюючи такі правила?»; «Яким чином ми можемо протидіяти прогресуючому забрудненню та ґрунтів?».

Можна організувати рольову гру. Поставити сценку, в якій вирішуються конфлікти, пов'язані з ресурсами лісу. Учні пишуть сценарій та інсценують його перед класом. Задіяні такі персонажі:

- мисливець (бракон'єр);
- збиральник лісових трав та їхнього коріння;
- грибник, який витягає гриби замість зрінання;
- туристи;
- журналіст;
- працівник сфери лісового господарства (лісник).

Обговорюються питання, порушені у сценарії, та те, як діяли персонажі. Чи було це реалістичним? Чи всі основні проблеми були охоплені і наскільки повно?

Глобальні виклики, які стоять перед людиною, вплив діяльності людини на навколишній світ шестикласники усвідомлюють, вивчаючи розділ «Образ майбутнього в літературі», а восьмикласники - розділи «Середньовіччя» та «Література ХХ-ХХІ ст.», так як там порушені вічні проблеми.

Формування відповідального члена громади та суспільства, який розуміє принципи і механізми функціонування суспільства, а також виховання національно свідомої особистості, яка спирається у своїй діяльності на культурні традиції та вектори розвитку суспільства, відбувається в процесі реалізації наскрізної лінії «Громадянська відповідальність» (НЛ–2). Учні вчаться розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом, осмислюють та захищають особисті права і права інших людей, усвідомлюють свою роль в суспільстві і набувають вмінь брати участь у процесі ухвалення рішень.

Учні наводять приклади з художніх творів, де герої проявляють активну громадянську позицію; висловлюють ставлення до порушених проблем; працюють в парах, групах, приймають спільні рішення. Вони відчують себе членом спільноти, усвідомлюють важливості активної громадянської позиції, готовність брати на себе відповідальність.

РОЗДІЛ II.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Формуванню культури стосунків між однолітками, вихованню толерантності сприяє вивчення у 5 класі творів розділу «Світ дитинства».

Вивчаючи комедію Мольєра «Міщанин-шляхтич», восьмикласники вчатья толерантному ставленню до людини незалежно від її соціального стану. Їм можна запропонувати таку ситуацію: Ви вирушили у тривалу подорож поїздом. Подорож триватиме кілька днів. Ви ділите спальне купе з трьома іншими пасажирями. Кому з пасажирів ви віддали б перевагу в якості сусідів по купе?

З якими пасажирями ви не хотіли б їхати в одному купе?

- Гладкий банкір з великим пакетом їжі.
- Глухонімиий хлопчина.
- Жінка ромської національності (циганка) з дитиною.
- Чоловік середнього віку на милицях.
- Молодик, який щойно вийшов із в'язниці.
- Рок-співачка – феміністка.
- Темношкірий іноземний студент.
- Жінка у хіджабі (мусульманський жіночий одяг).
- П'яний футбольний фанат.
- Заробітчанин у поношеному одязі.
- Солдат у військовій формі.
- Молода китаянка, яка говорить лише китайською мовою.

З опису ситуації кожна група обирає трьох персонажів, з якими хотіла би подорожувати, та ще трьох, з якими не поїхала б у подорож.

Учитель заохочує вільне обговорення досвіду, наприклад:

- Якими були головні визначальні фактори?
- Які стереотипи містить у собі список пасажирів?
- Звідки походять ці образи?
- Як почувалися б ви у ситуації, коли б, наприклад, ніхто не бажав їхати з вами в одному купе?

Під час вивчення роману М. Лермонтова «Герой нашого часу» та характеристики образу Печоріна, його духовної трагедії, можна запропонувати учням роботу в групах. Групи створюють перелік власних бажань та потреб і виявляють, чи відповідають вони ідеям, відображеним у Конвенції про захист прав людини. Вчитель інформує учнів про те, що у світі постійно точиться дискусія стосовно основного трактування прав людини. Висновком може бути наступне: «Права людини необхідні для того, щоб дозволити кожному жити з гідністю». Під час проведення реф-

РОЗДІЛ II.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

лексії учні розмірковують про труднощі при взятті на себе відповідальності.

Вивчення наскрізної лінії «Здоров'я і безпека» (НЛ-3) допоможе сформувати учня духовно, емоційно, соціально й фізично повноцінним членом суспільства, який здатний дотримуватися здорового способу життя, допомагати у формуванні безпечного здорового життєвого середовища.

Учні вчаться використовувати набуті знання і вміння для забезпечення безпеки своєї й інших; діяти в ситуаціях, загрозливих для здоров'я, наводити приклади з художніх творів, де порушені ці проблеми. Вони усвідомлюють власне здоров'я як цінності не лише особисту, а й суспільну; ведення здорового способу життя.

Під час вивчення розділу «У колі добрих друзів» проводяться тренінги, які допомагають спілкуванню з однолітками та протидіють агресії та насильству в учнівському середовищі, що є особливо актуальним у наші дні.

Вивчення у 6 класі розділу «Мудрість байки» допоможе учням усвідомити повагу до себе. Для цього вчитель може запропонувати їм реально оцінити себе, обговорюючи різні життєвих ситуацій. Працюючи в групах, вони роблять висновки, що адекватна самооцінка для людини є найкращою та ґрунтується на повазі до інших людей.

Культура та суспільство формують певні правила поведінки і створюють уявлення про те, якими мають бути «справжній чоловік» і «справжня жінка». На основі цих уявлень формуються гендерні стереотипи. Тому під час вивчення Трагедії В. Шекспіра «Ромео і Джульєтта» можна провести тренінг, під час якого звернути увагу, що гендерні стереотипи можуть бути хибними і в цьому випадку виконувати консервативну і навіть шкідливу функцію.

Підвищенню рівня фінансової грамотності учнів сприяє реалізація наскрізної лінії «Підприємливість і фінансова грамотність» (НЛ-4)». Вона забезпечить краще розуміння молодим поколінням українців практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо); сприятиме розвиткові лідерських ініціатив, здатності успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі.

Шестикласникам під час вивчення «Міо, мій Міо» А. Лінгрен можна запропонувати ситуативну гру «Купівля товарів у мережі «Інтернет», що допоможе оцінити (у тому числі й фінансова) наслідки нерационального витрачання коштів для задоволення своїх потреб.

РОЗДІЛ II.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Вивчаючи п'єсу «Пігмаліон» Б.Шоу, учні виконують ситуативні вправи та завдання, що допомагають усвідомити важливості раціонального споживання заощаджених коштів; характеризувати особливості сучасних грошових відносин.

Реалізація наскрізних змістових ліній на уроках зарубіжної літератури допомагає використати набуті знання у житті. Моделюючи життєві ситуації на уроках, школярі вчаться мислити, спілкуватися і діяти, набувають практичні навички та вміння.

Список використаних джерел

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та ін. Вчимося жити разом. Посібник для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (основна і старша школа). – К.:Видавництво «Алатон», 2016.
2. Голлоб Рольф, Крапф Петер. Живемо в демократії. – К.:Основа, 2016. – Т.3. – С.123.
3. Довгань А. І., Реалізація наскрізної змістової лінії «Підприємливість та фінансова грамотність» у навчальних програмах 5-9 класів / А.І. Довгань, О.В. Часнікова // Інформаційно-методичний збірник / за заг. ред. І.Г.Осадчого, О.В.Матушевської. – Біла Церква: КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», – 2017. – №6(200). – С. 79-82.
4. Зелений пакет. Посібник для вчителя. – К: ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим», 2002.
5. Методичний порадник: організація та зміст освітнього процесу у 2017/2018 навчальному році: інформаційно-методичний збірник /за заг. ред. І.Г.Осадчого, О.В.Матушевської. – Біла Церква: КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2017.
6. Фінансово грамотний споживач. 6 клас. Навчально-методичний посібник для вчителя / за заг. ред. Т.С.Смовженко. – К: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016.

**Інформаційно-методичний збірник
Червень, 2018**

Спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Відповідальна за випуск: О. В. Матушевська
Редагування: О.В. Матушевська, О.Ю.Ткач
Комп'ютерне макетування: О.Ю. Ткач

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців ДК № 4830 від 14.01.2015 р.

Реєстраційне свідоцтво КІ № 424 від 20.12.1999 р.

РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧИЙ ПІДРОЗДІЛ
КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
м. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 37
Тел. (04463) 5-04-24, 5-04-22
E-mail: Kyiv_academy@ukr.net
Web: <http://академія.com.ua>